

Makale Gönderim Tarihi: 16/12/2018 - Makale Kabul Tarihi: 28/12/2018

TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ VE KEMALİZM MESELESİ: HEGEMONYA, ASİMİLASYON, MÜCADELE

Oğuzhan BİLGİN*

Öz

Bu çalışmada Kemalizm'in tezleri ve politikalarına Türk Milliyetçiliğinin önde gelen entelektüel ve politik figürlerinin nasıl itirazlar getirdiği, Kemalizm ile ayrıldıkları noktaları, eleştirilerin sebepleri tarihsel olarak Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren günümüze kadar tahlil edilmeye çalışılmıştır. Kemalizm bu çalışmada sadece bir fikir sistemi, politikalar bütünü olarak değerlendirilmemiş, ayrıca siyasal partiler, ideolojiler, hükümetler üzerinde hegemonya kurmuş ve bu hegemonyasını ordu, sermaye, aydınlar, bürokrasi, yargı ve medya gibi aparatlarıyla bir militarist-bürokratik tahakküm geleneğine dönmüş bir resmî ideoloji olarak ele alınmıştır. Bu bakımdan Kemalizm'in diğer siyasi akımlar için söz konusu olan hegemonyası Türk Milliyetçiliği için de bir problem olmuş, buna meydan okumalar yaşanmış, zaman zaman da uzlaşma ve asimilasyon mekanizmaları işlemiştir. Bu makalede kronolojik olarak Kemalizm muhalifi Türk Milliyetçisi fikir adamlarının Kemalizm ve onun sabit ideolojik unsurları olan kültürel Batılılaşma, milli-devlet, Türk tarih tezi, Turancılık karşıtlığı, otoriter pozitivist sektülerizm gibi konulardaki görüşlerine yer verilmiş, dönemsel olarak değişimler ve bu değişimlerdeki konjonktürel etkiler analiz edilmiştir. Siyasal ittifaklar, seçimler, darbeler ve yargı müdahaleleri, fikir akımları ve dünyadaki gelişmeler bu konjonktürel etkinin öğeleri olarak milliyetçilerin pozisyonunu da etkilemiş, çatışmaların, mücadelelerin veya uzlaşmaların biçimini belirlemiştir. Kemalizm-Türkçülük farklılaşmasının tarihi, toplumsal ve siyasal eksenleri, Türk Milliyetçiliğinin siyasal ve ideolojik öncülerinin söylemleri analiz edilerek tartışılmış, temel tarihsel eksenler ve kırılma noktaları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu çerçevede Nihal Atsız, Zeki Velidi Togan, Fuad Köprülü, Ahmed Ağaoğlu, Alparslan Türkeş, Mümtaz Turhan, Necip Fazıl, Erol Güngör, Ahmet Kabaklı, Nevzat Kösoğlu vb. önde gelen milliyetçi aydın ve siyasetçilerin fikir ve söylemleri analiz edilmiştir. Bu çalışmanın literatüre katkısı Türk Milliyetçiliği Kemalizm ilişkisini hegemonya kavramı bağlamında analiz etmesidir.

Anahtar Kelimeler: Türk Milliyetçiliği, Kemalizm, hegemonya, Türkçülük, Milliyetçi Hareket Partisi (MHP)

TURKISH NATIONALISM vs. KEMALISM: HEGEMONY, ASSIMILATION, CHALLENGE

Abstract

This study attempts to analyze the objections and criticisms of the pioneering intellectual and politic figures of Turkish nationalism on the theses and policies of Kemalism. In this analysis, Kemalism is not regarded as only a set of thoughts, also an official ideology that built hegemony over variety of ideologies, political parties,

* Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, oguzhanbilgin@gazi.edu.tr.

governments and transformed this hegemony into a tradition of bureaucratic-militarist dominance thanks to its apparatus of military, bureaucracy, media, judiciary and intellectuals. In this sense, the hegemony of Kemalism over other ideologies took place for Turkish nationalism as well and this process operated through the mechanisms of both struggles and challenges and also compromises and assimilation. In this article, the views of anti-Kemalist, Turkish nationalist intellectuals on Kemalism and its basic ideological components i.e. cultural Westernization, nation-state, new official history writing, anti-Turanism and authoritarian positivist secularism are explored chronologically by analyzing periodic changes and the conjunctural impacts. As the components of the conjunctural impacts, political alliances, coups and the developments in the World affected the positions of nationalists and determined the shape of conflicts, struggles and compromises. The history of differentiation of Turkism and Kemalism, and the social and political axis of this differentiation is discussed by analyzing the discourses of the political and ideological pioneers of Turkish nationalism. In this frame the ideas and discourses of nationalist intellectuals and politicians like Nihal Atsız, Zeki Velidi Togan, Fuad Köprülü, Ahmed Ağaoğlu, Alparslan Türkeş, Mümtaz Turhan, Necip Fazıl, Erol Güngör, Ahmet Kabaklı, Nevzat Kösoğlu and others are analyzed.

Keywords: *Turkish Nationalism, Kemalism, hegemony, Turkism, Nationalist Movement Party (MHP)*

Giriş

Osmanlı İmparatorluğu'nun son yüzyılı imparatorluğun çöküşüne engel olma çabasındaki aydın, bürokrat ve siyasetçilerin yeni fikir akımlarına ve siyasal değişim taleplerinin çıkışına sahne olmuştur. 18. Yüzyıl sonu itibarıyla Avrupa'yı etkisine almış siyasal, toplumsal ve ekonomik devrimler yalnızca Avrupa'yı baştan aşağı dönüştürmekle ve günümüz Avrupa modernitesini ve modern kurumlarını ortaya çıkarmakla kalmamış, Osmanlı İmparatorluğu gibi ekonomik ve politik periferide kalmaya başlayan pek çok farklı coğrafyayı da etkisi altına almıştır. Osmanlı İmparatorluğu ve Türkler açısından ise bu durum diğer coğrafya ve milletlere göre daha önemlidir zira yaklaşık 1000 yıldır Avrupa ile yoğun temas ve çatışma içerisinde olan devlet ve millet bu ikisinden başkaları değildir. İşte bu nedenle Avrupa'daki modern fikir akımları ve siyasal devrimler Osmanlı coğrafyasını çok etkilemiş, Fransız Devrimi, İngiliz Devrimi ve Sanayi Devrimi gibi hadiselerle tarım ve ticaret toplumlarının egemen olduğu imparatorluklar çağının kapanıp sanayi toplumuyla birlikte milli-devletler çağının açılması ve Batı emperyalizmi neticesinde dünyanın pek çok yerinin Batı Avrupa tarafından kolonyal istilalarla sömürgeleştirilmesiyle Türkler hem imparatorluklarının parçalanması, hem sömürgeleşme hem de geri kalmışlık gibi tehdit ve sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Bu tehdit ve sorunların zirveye çıktığı ve bizzat varlık-yokluk mücadelesine dönüştüğü olaylar ise I. Dünya Savaşı ve sonrasında Türk yurtlarının işgali sonucunda verilmiş olan Millî Mücadele'dir.

İmparatorluğun son yüzyılında Yusuf Akçura'nın Üç Tarz-ı Siyaset Kitabında da bahsettiği üzere, imparatorluğu kurtarmak için sırasıyla Osmanlıcılık, İslamcılık ve Türkcülük gibi fikirler enteliiansivava ve sivasete hâkim olmuş her üç fikir de fikrin

kendisinden öte imparatorluğu parçalanmaktan korumak üzere amaçtan daha çok birer araç olarak kullanılmıştır (Akçura, 2016). Bu araçsallık aynı kişinin konjonktüre göre farklı zaman ve konjonktürlerde hem Osmanlıcı hem İslamcı hem de Türkçü olabilmesiyle anlaşılabilir. Yalnızca entelektüeller bakımından değil bizzat devlet de bu fikirleri araçsal bir konumda görmüş ve devletin bütünlüğünü korumak için fonksiyonel olarak kullanmıştır. Nitekim önce Gayrı-Müslim azınlıkların kopmasıyla Osmanlıcılık anlamsız ve işlevsiz hale gelmiş ve terk edilmiş, sonra da Arap ve Arnavut nüfusun yaşadığı topraklar savaşlar neticesinde elden çıkınca İslamcılık da geri planda kalmaya başlamıştır. En son çare olarak, elde kalan topraklarda Türk nüfusun çoğunluk hale gelmesiyle de Türkçülük hem entelektüellere hem de devlete hâkim olmuştur. Burada dikkat edilmesi gereken nokta fikir adamı ve siyasetçilerin büyük oranda konjonktür ve fonksiyonları itibarıyla bu fikirlerin her birine araçsal olarak baktığı ve savunduğudur.

Özellikle İttihat ve Terakki Fırkasının iktidara gelmesiyle birlikte İmparatorluğun son yıllarında hâkim fikir hale gelmeye başlayan Türk Milliyetçiliği fikri, büyük bir rüzgâr yaratmış, bu rüzgârın sembol ve lider ismi Enver Paşa'nın Başkomutanlığında kazanılan Çanakkale Zaferi bütün genç kuşaklara ve entelektüel çevrelere büyük bir milliyetçi motivasyon kaynağı olmuştur. 1. Dünya Savaşı sonrasında vatan topraklarının işgale uğraması ve sonrasında başlayan Millî Mücadele, Türkiye'de siyasetçi, aydın, subay ve bürokratlar başta olmak üzere Türkçülük ekseninde bir mutabakat sayesinde zaferle sonuçlanmıştır. 20. Yüzyılın başı itibarıyla İmparatorluklar devrini en son kapatıp, millî devletlerini en son kuran milletlerden biri de Türkler olmuş, oluşan milliyetçi mutabakat ve atmosfer kurulan yeni Türk millî devleti ve yeni Cumhuriyet rejimiyle sonuçlanmıştır. Burada önemli olan başka bir nokta ise bütün bu sürecin milliyetçiliğin evrensel prensibi olan millî hakimiyet kavramı esasında Meclis tarafından yönetilmesidir. Meclis tarafından verilen Başkomutanlık yetkisiyle Mustafa Kemal Paşa ordunun başında savaşı yönetmiş, savaşın tüm boyutları Meclis'te ele alınmış ve tartışılmıştır.

Millî Mücadele ve sonraki millî-devletin kurulma sürecinde Mustafa Kemal Paşa ile birlikte hareket eden Türk Milliyetçileri yeni rejimin kurulması sonrasında da büyük oranda bu birlikteliği muhafaza etmiştir. Millî Mücadele ruhu ve onun kahramanına olan sevgi ve hayranlık bu birlikteliğin en temel nedenidir. Ancak Tek Parti rejiminin kurulması ve özellikle de Batıcı kültür devrimleriyle birlikte Türkçülükten uzaklaşıldığı algısı Türkçüler arasında yoğun muhalif seslerin duyulmasına yol açmıştır. Diğer politik gruplardan belki de daha da fazla muhalif sesin Türkçülerde görülmesi dikkat çekicidir ve bu sesler zaman geçtikçe artmaya başlayacak, bilhassa 1930'ların sonundan ve Atatürk'ün ölümünden itibaren zirveye çıkacaktır.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE YÖNTEM

Burada kavramsal olarak dikkat edilmesi gereken birkaç hususun altını çizmek gerekir. Toplumsal olguyu ve değişimi anlamak, öncelikle birtakım kavramların sınırlarını, karakterini ve ortaya çıkış süreçlerini iyi tespit etmeyi, bunun için de kavramlar arasında birtakım ayrımlar yapmayı, nüansları sorgulamayı gerektiren bir süreçtir. Ancak böyle bir kavramsal çerçeve çizildikten ve kavramların karşılıkları

üzerinde mutabakata varıldıktan sonra, hamaset ve salt polemikçilikten uzak bir analiz süreci geliştirilebilir. Bu çalışmada Türkiye'deki siyasi hareketler ve seçimle gelen iktidarlar kim olursa olsun Kemalizm'in resmi devlet ideolojisi olarak hegemonyasının Tek Parti Döneminden sonra da çok uzun süre devam ettiği, siyasetin üzerinde ordu-bürokrasi-yargı-aydınlar ve devlet tarafından yaratılan sermaye grupları gibi aparatlarıyla siyasete çeşitli müdahalelerde bulunarak siyasal hareketlere sınırlar çizen bir vesayet rejimi olduğu iddia edilecek, bu hegemonik rejimin de kendini çeşitli araçlarla yeniden ürettiği ve bunun milliyetçilerde yarattığı tepkiler değerlendirilecek, milliyetçilerin bu hegemonyaya nasıl itirazlar getirdiği veya nasıl uzlaşmalar sağladığı üzerinden Türk milliyetçileri – Kemalizm ilişkileri ele alınacaktır.

Burada kavramsal düzeyde tartışılması gereken ilk husus Mustafa Kemal Atatürk ile Kemalizm arasında yapılması gereken ayırmadır. Mustafa Kemal Atatürk Millî Mücadelenin Komutanı ve Millî Devletin kurucusu olarak milliyetçiler başta olmak üzere toplumun çok fazla kesiminden sevgi, hürmet görüp toplumun ortak paydası haline gelmiş bir tarihi şahsiyettir. Kemalizm ise bir ideoloji olarak Atatürk'ün şahsından ve yaşadıklarından çok daha fazlasını ifade eden, önemli oranda Atatürk'ün dışında gelişen ve yine önemli oranda Atatürk'ün ölümünden sonra şekillenip, zaman içinde dönüşen bir fikir seti olarak yer alır. Yani Kemalizm'e karşıt olma hali çoğu zaman Atatürk'ün şahsına karşıt olma anlamına gelmeyecektir.

İkinci husus da Kemalizm denilince sadece Atatürk dönemini ifade eden bir ideolojinin değil, bugüne kadar devam eden bir ideolojinin anlaşılması gerektiğidir. Yani milliyetçilerin 1930'ların Kemalizm'ine olan tepkileri ile 1990'ların Kemalizm'ine olan tepkilerindeki ortaklıklar ve farklılıklar dönemsel ve konjonktürel olarak analiz edilmelidir. Bu yüzden kronolojik olarak bir analizin yapılması ve farklı konjonktürlerin anlaşılması için dönemlere bölünerek tahlilin geliştirilmesi önemlidir.

Üçüncü husus, Kemalizm, milliyetçilik, İslamcılık, sosyalizm veya liberalizm gibi ideolojilerden sadece bir tanesi değildir. Daha fazlasıdır. Bu çalışmada da ele alınacağı üzere Kemalizm, seçilmiş iktidarlar ne olursa olsun, yakın zamana kadar ordu-yargı-bürokrasi-sermaye ve aydınlar üzerinden hegemonik bir ideoloji olma niteliğine sahiptir. Buradaki en önemli ayaksa militarizm ayağıdır. Militarizm, özellikle 27 Mayıs sonrası Kemalizm ile eklenerek Türkiye'nin en önemli siyasal, toplumsal ve hatta ekonomik faktörlerinden biri olmuştur. Kemalizm hegemoniktir çünkü oluşturduğu bürokratik militarist tahakküm geleneği bir devlet geleneğine ve devlet-toplum-siyaset ilişkilerini düzenleyen ana zemine dönüşmüştür. Kemalizm, hegemonyasının sınırları aşıldığı zaman çeşitli aparatlarıyla müdahale edip tekrar devleti, toplumu ve ekonomiyi kendi istediği çerçeveye sokacak kadar güçlü bir yapısallık arz etmektedir. Hegemonyasını böylelikle yeniden üretmektedir ve Türkiye'deki diğer tüm ideolojiler bu hegemonya ile bazen uzlaşarak, bazen de çatışarak Kemalist hegemonyanın parçası haline gelmişlerdir. Türk solundan, merkez-sağa, muhafazakarlığa ve milliyetçiliğe kadar Türkiye'nin önde gelen ideolojilerinde değişen oranlarda Kemalist etkinin görülmesinin sebebi budur. Burada hegemonya bazen askeri müdahaleler veya yargı kararlarıyla yani zorlamalarla tahkim edilirken bazen de bizzat eğitim, aydınlar veya medya yoluyla yani dolaylı ve kültürel yollardan yeniden üretilmektedir. Gramsci'nin de tartıştığı gibi hegemonyanın özeliği o

hegemonyanın dışında kalan toplumsal kesimlerin rızasını manipüle ederek hegemonyaya rıza gösteren ve bizzat bu rıza ile hegemonyayı yeniden üretip tahkim eden hegemonya dışı toplumsal kesimlere de sahip olmasıdır (Gramsci, 1997:28). Buna örnek pek çok ideolojik veya toplumsal kesimden bahsedilebilir. Kemalizm'in hegemonik etkisi sadece milliyetçiler üzerindeki etkisiyle sınırlı değildir, benzer bir etki sol ve muhafazakâr siyasi akımlar üzerinde gözlenebilmektedir.

Dördüncü husus ise, bütün ideolojiler gibi Kemalizm ve Türkçülük de homojen fikir adamları ve siyasetçilerin savunduğu ideolojiler olmaktan ziyade zaman zaman birbirleriyle de çelişebilen fraksiyonları barındıran fikir setleri oluşlarıdır. Bu çalışmada daha çok Kemalizm'e muhalif ve eleştirel yaklaşan Türkçü ideolog, fikir adamı ve siyasetçilerin söylemleri üzerinden Türkçüler ile Kemalizm'in yol ayrımları analiz edilecektir.

Bu çalışmada 'tarihsel karşılaştırmalı araştırma yöntemi' kullanılmıştır. Lawrence Neuman'a göre 'tarihsel karşılaştırmalı araştırma yöntemi' aynı toplumun farklı dönemlerini kıyaslayarak anlama çabası için kullanılabilir ve bu tarihsel, toplumsal ve siyasal değişimi izlemek için önemli veriler sunacaktır (Neuman, 2004:605-606). Bu tarihsel karşılaştırmalı araştırma yöntemine ek olarak da fikir adamı ve siyasetçilerin fikirlerini anlayabilmek için söylem analizi yapılacak ve söylemler arasındaki farklılaşmalar tahlil edilecektir. Örneklem olarak da literatürde en çok atfı yapılan Türkçü fikir adamı ve siyasetçiler seçilmiştir.

Bu makalede Türk Milliyetçiliğinin hem inşa sürecindeki hem de hegemonik hale geldikten sonraki haliyle Kemalizm'le olan ilişkileri, çatışmaları ve uzlaşmaları tarihsel bir süreç içerisinde kronoloji esasında kategorize edilerek tartışılmıştır. Dönemlere ayırarak yapılan analizin, fikirler arasındaki devamlılığı ve dönemsel olarak kategorize etmenin her zaman mümkün olmaması gibi zorlukları bulunsa da hem farklı dönemlerin toplumsal ve ekonomik konjonktürünün etkilerini görmek hem de analizin anlaşılmasını kolaylaştırdığı da vakiydir. Ayrıca dönemsel olarak farklılaşan konjonktürlerin fikir ve söylemlerdeki etkisinin anlaşılması bakımından dönemlere ayırarak tartışmayı daha uygun bir zemine oturtacağı da düşünülebilir.

2. 1923-1946 DÖNEMİ KEMALİZM-TÜRKÇÜLÜK FARKLILAŞMALARI

Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde yürütülen Millî Mücadele ve daha sonra Türkiye Cumhuriyeti adında yeni bir Türk milli-devletinin kurulmasında hem fikren hem de politik olarak Türkçülüğün payı büyüktür. Türkler tam da Milliyetçiliğin en temel prensiplerine uygun olarak istiklallerini her türlü istila ve sömürgecilik teşebbüsüne karşı milli birlik oluşturarak korumuş ve bu süreci de mili hakimiyet esasında gerçekleştirmiştir. Yine sonrasında da milliyetçilik prensibi gereğince milli-devletlerini kurarak milletler mücadelesinde yerlerini almışlardır. Bu Türk Milliyetçilerinin en temel iddialarının vücut bulması demektir ve bu ideali gerçekleştiren kadroya, en başta da Başkomutan ve devlet kurucusu sıfatıyla Mustafa Kemal Paşa'ya sevgi, saygı, hayranlık ve destekleri katlanarak artmıştır. Bu Mustafa Kemal Paşa'nın bir milli sembol olarak

algılanmasına da yol açmış, uzun süre toplumun farklı kesimleri tarafından her türlü eleştiriden muaf tutulan bir siyasi figür olarak görülmüştür. Ayrıca Mustafa Kemal Paşa'nın bir Türk Milliyetçisi olarak değerlendirilmesi de yine onu milliyetçilerin sembol isimlerinden biri yapan faktörlerden bir diğeridir.

Mustafa Kemal Atatürk'ün farklı konjonktürlerde farklı söylemsel önceliklere sahip olmuş, pragmatik bir asker ve siyasetçi olduğu unutulmamalıdır. Milli Mücadele Dönemi'nin İslam ve Türklük tonu yüksek söyleminden, Bolşevikler'in yardımını alabilmek için yaptığı sosyalizm övgülerine, son dönemindeki sekülerist, milli burjuvazi yaratmayı amaçlayan ve kültürel Batılılaşmacı vurgulara kadar farklı Atatürk dönemlerinin ve Atatürk'ün değişen politik ve düşünsel önceliklerinin ayırıcına varmak da yine bu tartışmalarda akılda tutulması gereken tarihi hakikatlerdir (Akyol, 2008:18). Yine de her ne kadar konjonktüre göre değişen söylemleri bulunsa da Mustafa Kemal Atatürk'ün değişmeyen yönü Türklük bilinç ve gururu, milli mücadele ve milli-devlet fikri, modernizm, pozitivist ilerleme anlayışı, sekülerizm, kalkınmacılık, kültürel Batılılaşmacılık sayılabilir. Burada özellikle Türklük bilinç ve gururunun, milli mücadele ve milli-devlet fikrinin milliyetçilerin hepsiyle önemli bir ortak payda oluşturduğu kesindir.

Milli Devlet fikrinin teorik mimarlarının önde gelen ideoloğu ise Ziya Gökalp'tir. İmparatorluğun son döneminde Durkheim sosyolojisini Türkiye'ye ikame edip özgün bir sosyolojik yaklaşım ve sistematik bir Türk Milliyetçiliği ideolojisi kuran Ziya Gökalp'tir. Gökalp gelmiş geçmiş tüm Türkçü ideologlar arasında hem kurucu vasfıyla hem yeni milli-devlet pratiğindeki teorik etkisiyle hem de bugün bile en çok atıf yapılan tezleriyle Türk Milliyetçiliği için bir milat kabul edilmektedir.

Ziya Gökalp İslamiyet'i Türklüğün omurgasını oluşturan bileşenlerin başında sayarken “Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak” sloganını düşüncesinin esasına oturtur. Cumhuriyetin ilanından önce yazdıklarında da milliyet fikri güçlendikçe İslam ümmetinin de güçleneceğini ve dinin toplumları terbiye edici bir fonksiyona sahip olduğunu ileri sürer. Ama Cumhuriyetin ilanından sonraki siyasal iklim 1923 sonrası yazdığı ‘Türkçülüğün Esasları’ adlı kitabında da hissedilecek ve daha önceki yazılarında önemli bir ağırlığa sahip din konusu, bu kitapta sadece bir buçuk sayfa yer tutabilecekti (Ayvazoğlu, 2001:541-542).

Gökalp'e göre artık Türklerin de milliyetçileşmesinin zamanı gelmiştir: “Milliyet mefkûresi Gayrı-Müslimlerden sonra Arnavut ve Araplarda en nihayet Türklerde zuhur etti. Türklerin en sona kalması sebepsiz değildir. Osmanlı Devleti'ni Türkler teşkil etmişlerdi. Devlet, vaki bir millet, milliyet mefkuresi ise iradi bir milletin cürumesi (kökü, kaynağı) demektir. Türkler önce, hadsi bir ihtiyata tabi olarak, bir mefkure için, bir mevcudeyi tehlikeye düşürmekten çekinmişlerdi. Bunun için Türk mütefekkirleri Türklük yok, Osmanlılık var diyorlardı.” (Gökalp, 1990:15). Ama artık imparatorluk parçalandığına göre milliyetçilik sırası Türklere gelmişti:

“İslam aleminin son ümidi olan Osmanlı İmparatorluğu'nu 100 seneden beri parçalayan manevi bir mikrop var. Bu mikrop şimdiye kadar Osmanlılığın düşmanıydı ve İslamiyet'e büyük zararlar verdi. Fakat bugün artık İslamların lehine dönerek yaptığı,

verdiği zararları gidermeye çalışıyor. Bu mikrop milliyet fikridir. Ne ise. Olan oldu. Milliyet fikri Osmanlılık aleyhinde ne yapmak mümkünse yaptı. Artık bu silahı kullanmak sırası İslam alemine geldi.” (Gökalp, 1990:16). Burada da Gökalp’in ideolojilerin araçsal olarak başvurup kullanabilecekleri bir araç olarak düşündüğü, tarihin getirdiği bir aşama olarak gördüğü söylenebilir. İşte tam da Gökalp’in söylediği gibi Türkler milliyetçi bir bilince kavuşmuş ve milli bağımsızlık hareketi sonucunda kendi milli devletlerini kurmuştur. Kuşkusuz bu teoriyi pratiğe dönüştüren kurucu politik aktör Mustafa Kemal’dir.

Ziya Gökalp’in Türkleşmek, İslamlaşmak ve Muasırlaşmak şeklinde formüle ettiği tezinde daha sonraki modernleşme ve milliyetçilik literatüründe bir referans kaynağı olan kültür-medeniyet ayrımını yapmıştır. Gökalp, “Türkçüler, Türk ve Müslüman kalmak şartıyla Garp medeniyetine girmek isteyenlerdir” sözüyle de anlattığı gibi Batı medeniyetinin uluslararası olduğunu, Türklerin kendi kültürlerine koruyarak bunun bir parçası olabileceğini söylemektedir (Gökalp, 1990:33). Kültürü halka ait, var olan ve tarihten getirilen değerlere, medeniyeti ise tekniğe, ilme indirgeyen bir bakış açısına sahip Gökalp’e daha sonra çok fazla da eleştiri gelmiş, bu ayrımların bu kadar ve somut yapılamayacağı ortaya konmuştur. Gökalp’in özellikle son dönem düşüncelerinde belirginleşen ‘Garp’ vurgusunun da tıpkı daha önce Osmanlılık ve İslamcılığın beka sorunu ortaya çıktığı dönemlerde araçsallaştırılması gibi Millî Mücadele dönemi sonrası ortaya çıkan beka sorunu ile ilgili olan bir politik yöntem olduğu düşünülebilir.

1924’teki ölümüne kadar, Türkçü çevrelerde ve yeni kurulmuş Türk Devletinde büyük etki sahibi olan Gökalp’in ölümünün ardından Atatürk’ün tarafından “benim vücudumun babası Ali Rıza Efendi, heyecanlarımın babası Namık Kemal, fikirlerimin babası ise Ziya Gökalp’tir” dediği Prof. Abdülkadir Karahan tarafından iddia edilmiştir (Yazıcıoğlu, 1972:2). Bu teze ise hem Tekin Alp hem Bedia Akarsu itiraz etmiştir. Zira onlara göre Atatürk’ün kültürel politikaları ve Batılılaşmacı modernizmiyle Ziya Gökalp’in hars-medeniyet ayrımı tezi arasında ciddi bir çelişki vardır. Çünkü Atatürk kültür-medeniyet ayrımı yapmamış, Batı’nın kültürünü de Türkiye’ye getirmiştir (Alp, 1936:28; Akarsu, 1969:38). Burada ‘Batı’nın kültürünü getirme’ ile kastedilen şeyler Şapka İnkılabı, Harf İnkılabı, İsviçre Medeni Kanunu, Türk Müziğinin Yasaklanması vb. Batıcı kültür devrimleridir. Afet İnan Atatürk’ün “...terakki ve inkişaf yolunda ve beynelmilel temas ve münasebetlerde, bütün muasır milletlere muvazi ve onlarla bir ahenkte yürümekle beraber Türk içtimai heyetinin hususi seciyelerini ve müstakil hüviyetini mahfuz tutmak” prensibini aktarırken bu prensiple söz konusu kültür devrimleri arasındaki çelişki ise bugün bile tartışma konusudur (İnan, 1981:47). Türkçülüğün önde gelen ismi Nihal Atsız bu Batıcılığın karşısındadır: “Biz Avrupalı falan değiliz. Buz gibi Asyalıyız ve hepsinden üstün olarak da Türk’üz. Anladın mı monşer? Avrupalı olmak meziyet olmadığı gibi, Asyalı olmak da kusur değildir. Unutma ki Arnavut Avrupalı fakat Japon Asyalıdır” (Atsız, 1997:140). Atsız ilave eder: “Yabancı kültüre ait şeyleri faydasız ve lüzumsuz yere kullanmak ancak bir ‘aşağılık duygusu’ nun sonucu olabilir.” (Atsız, 1997:367).

Batıcı kültür devrimlerinin yanı sıra Atatürk döneminde Türk kültürü ve resmi tarih yazımı üzerine değişen pozisyon da Türkçülerden tepki görmüştür. Türkçülüğün

Tek Parti ideolojisindeki gerek milli devletin kuruluşu gerekse bazı sembolik figürler (bozkurt, Orta Asya vurgusu) üzerinden görülebilecek önemli etkisi zamanla önemini kaybetmeye başlayacak, Orta Asya vurgusu azalmaya, Hitit, Sümer gibi Türklükle ilgisi keşfedilmeye çalışılan ve bir türlü bulunamayan köken icat etme çalışmaları hız kazanacak ve Batıcı kültür politikaları uygulanmaya başlanacaktı. Başkurdistan kökenli ünlü Türkçü tarihçi-akademisyen Zeki Velidi Togan Orta Asya'dan göçlerle ilgili Reşit Galip'e yaptığı itirazlar neticesinde hakarete uğrayacak, tehditlerle karşılaşıp sonunda üniversitedeki görevinden istifa edip Viyana'ya gitmek zorunda kalacaktır. 1932'deki Türk Tarih Kongresi'nde "Türk harsı sahası inkılap değil tekamüle muhtaçtır" sözüyle yeni yaratılan resmi Türk tarih tezine muhalefet eden Zeki Velidi Togan Atatürk'ün ölümünden sonra 1939'da Türkiye'ye gelebilmiş ama Turancılık suçlamasıyla 1941 yılında 10 yıl hapse mahkûm edilmiştir (Ertekin, 2009:348). Fuad Köprülü de kabul etmediği bu yeni tarih tezine karşı eleştirel dursa da yeterli ölçüde direnemez ve hatta bu tezi eleştiren asistanı Nihal Atsız'dan görevi bırakmasını ister. Nihal Atsız Reşid Galip'e "Zeki Velidi'nin talebesi olmakla iftihar ederiz" şeklinde bir protesto telgrafi çekmiş daha sonra da Reşid Galip'in baskısıyla üniversitedeki görevinden alınmış, Malatya Ortaokulu Türkçe öğretmenliğine sürülmüştür (Ayvazoğlu:542). Ayrıca daha sonra resmî ideolojinin tarih tezlerini eleştirdiği Orhun dergisi kapatılmıştır. Bu dönemde başka bir Türkçü muhalif olan ve Cumhuriyetin kuruluşunda önemli roller üstlenmesine rağmen sonrasındaki fikir ayrılıkları nedeniyle görevden uzaklaştırılan Rıza Nur da muhalifliği neticesinde hayatından endişe ettiği için yurtdışına kaçmıştır. Bu dönemde Atsız ile yoğun temasları olmuş, Atsız'ı manevi oğlu ilan etmiştir (Ayvazoğlu:544).

Başta Atsız olmak üzere Atatürk dönemi Türkçü muhalefetin bir özeliği de Atatürk'ün şahsına olan övgü sözlerinin bulunmasına buna karşın eleştiri yapacakları zaman Atatürk'ün ismini geçirmeden veya eleştiri oklarını Atatürk'ün çevresine yönelterek yapmalarıdır. Mesela "Bir yandan "Türk tarihi... dâhisine kavuştu ve onu ölmez bir 'şaheser' olarak sinesine aldı" denilirken diğer yandan da "Türkler için yabancı kavimlerin medeniyetine sahip çıkmaya lüzum yoktur" diyerek oluşturulan resmî ideoloji söylemine itirazlar da geliyordu (Atsız, 1940:7)

Diğer önemli itiraz alanlarından birisi de pasif buldukları ve mottosu Atatürk'ün "yurtta sulh, cihanda sulh" sloganıyla oluşturduğu dış politika ve Turancılık karşıtı anlayıştı. Atatürk'ün 15 Ocak 1923 Eskişehir konuşmasında söylediği ve daha sonra benzerlerini tekrarladığı Turancılık karşıtı "takip olunması gereken siyaset milletin tabii kabiliyeti ve ihtiyacıyla mütenasip olandır. Bizim için ne ittihad-ı İslam ve ne de Turanizm mantıklı bir meslek-i siyaset olamaz itikadındayım" sözleri Türkçülerden yine tepki alıyordu. (Üstel, 2017:265). Atsız buna "ülkölere kanla, kılıçla, dövüşle, milli kinle varılır...Bir Millet için en büyük tehlikelerden biri barış ve dostluk afyonu yutarak uyumaktır" diyerek karşı çıkıyor, "yurtta barış, cihanda barış" yahut (kimsenin bir karış toprağında gözümüz yok) gibi sefilane bir siyasi umde ile bu milletin manevi enerjisini bilerek veya bilmeyerek söndürenler... hiç şüphesiz Türk birliğini tamamlamak yolunda adım atmazlardı" diyerek eleştirilerine devam ediyor, "peki ama senin dışarıda gözün yok diye başkalarının da sende gözü olmayacak mı sanıyorsun budala?" diye soruyordu (Bakirezer, 2017:354).

Türk Milliyetçiliği ile Kemalizm arasındaki gerilimin önemli bir kısmının da Dış Türkler konusunda olduğu açıktır. Kemalizm dış Türklerin istiklalini savunma gibi bir niyetinin olmadığını açıkça işlerken bunu hegemonik söylem üstünlüğüyle ‘maceraperestlik’ veya ‘hayalperestlik’ olarak damgalamayı da unutmaz (Ertekin, 2001:373). Burada Atatürk’ün konjonktürel olarak Turan Coğrafyasının ve Türk halklarının çoğunu elinde bulunduran Sovyetler’e karşı ‘biz size tehdit teşkil etmiyoruz’ mesajı verdiği düşünülebilir. 1930’lardan itibaren 1960’lara kadar ‘Turancı’ kelimesi Kemalistler tarafından bir aşağılama biçimi olarak kullanılmış, ‘ırkçı’ kelimesiyle yan yana sıralanmıştır. Atsız’a göre “dış Türklerle ilgilenmek emperyalizm ise de ,mukaddes bir emperyalizmdir” (Atsız:130).

Zeki Velidi, Fuad Köprülü ve Nihal Atsız’ın eleştirilerine ünlü milliyetçi tarihçi İsmail Hami Danişmend de katılır: “Tarih kitabında Türklüğün ‘Baykal Gölünden Tuna Boylarına kadar’ yayılmış tek bir millet şeklinde büyük bir ırk olarak tarif edildiğini gördükten sonra Edebiyat kitabında bilakis şimdiki siyasi hudutlarımıza münhasır bir milliyet tarifi gören genç nesiller, netice itibariyle tarih dersinde ‘Turancılık’ telkinini aldıktan sonra, Edebiyat dersinde Turancılığın ‘sahtekarlık’ olduğunu hep aynı maarif vekaletinin işte o resmi membalarından yıllarca dinleyip durmuşlar demektir” (Danişmend, 1966:7) Danişmend’in resmi milliyetçilikteki tutarsızlığa dikkat çektiği ve Kemalizm-Türkçülük çelişmesine örnek olarak anlattığı ders kitapları önemlidir.

Türk Milliyetçilerinin Osmanlı son döneminden itibaren kalesi haline gelen Türk Ocakları Cumhuriyet Halk Fırkasının 1927’de yapılan kongresinde önce Türk Ocakları Genel Başkanı Hamdullah Suphi’nin itirazlarına rağmen CHF’ye bağlı bir yan kuruluş haline getirilecek sonra da 1931’de yerine Halkevleri kurulacaktı (Tunçay, 1981:295). Kemalistler Türk Ocaklarını ellerinden kayabilececek bir iktidar alanı olarak görmüş hem ideolojik hem de hegemonya anlamında Kemalizm’e karşı oluşabilecek bir muhalif Türkçülüğün önünü Türk Ocaklarını kapatarak almıştır. Milliyetçilerin önemli bir bölümünde ise Kemalist Tek Parti Hükümeti karşısında müstakil bir milliyetçi hareketin oluşturulması niyeti görülmektedir.

Dönemin ünlü Türkçülerinden Ahmet Ağaoğlu daha hayattayken Atatürk’e dönemin yolsuzluklarıyla ilgili bir rapor iletmış, bu raporun sonucunda Ağaoğlu gözden düşmüştür (Sakal, 1999:44). Ağaoğlu ayrıca Tek Parti sistemini de eleştirmiş, tek parti idaresi ile cumhuriyet rejiminin anlamsızlaştığını belirtmiştir (Akyol, 2002:737). “Bizde Cumhuriyet’ten en ufak bir belirti bile yok. Bizdeki rejim tam manasıyla diktatörlüktür ve bunu hepsi biliyor! Fakat buna rağmen herkes hürriyetten, cumhuriyetten bahsediyor, herkes serbest cumhuriyet olduğunu söylüyor, iddia ediyor” (Kadioğlu, 1999:86). Atsız da aynı fikirdedir ve bunu çok sert ifade eder: “CHP yönetimleri rezilâne bir diktatörlük ve emsalsiz bir riyakârlık idaresidir, memleketi çiftlik gibi yöneten bir oluşumdur. Halk Partililer cihan tarihinin emsalsiz budalaları, Türk ahlâkının en sinsi düşmanlarıdır, onların Türkiye’ye getirdikleri ,medeniyet ve asrılık’ yüzbinlerce gayrimeşru çocuğun doğumuna sebep olmuştur” (Atsız, 1997: 444-445).

Milliyetçilerin bir milli sembol ve kahraman olarak kabul edilmiş Atatürk sevgileri ile Kemalistler’in tutumu arasında da fark vardır. Atatürk’ün bir milli kahramandan öte bir tanrılaştırma sürecine tabi tutulduğuna dair pek çok örnek bulunmaktadır. Bunların

bazıları bizzat Atatürk hayattayken görülmüşken, bazıları da Atatürk'ün ölümünden sonra ortaya çıkmıştır. Bu da eleştirilerin bir başka nesnesi olmuştur. “Mustafa Kemal’in siyasal alanda bir şef haline gelişini, kurucu kuşağın imparatorluğun okullarında aldıkları siyasal eğitim kuşkusuz kolaylaştırmıştır. Okullarda her gün “Padişahım çok yaşa” diyerek, zıllullah (Allah’ın yeryüzündeki gölgesi) sayılan padişahı ululayan, başlarında bir baba figürü görmeye alışan kurucu kuşak Saltanatın ve Hilafetin kalkmasıyla ortadan kalkan padişah-baba figürünün yerine Mustafa Kemal’i koymuştur.” (Ünder, 2001:146).

Atatürk'ün ölümünden sonra İnönü'nün Cumhurbaşkanlığı döneminde Kemalistler ile Türkçülerin ilişkisi daha da sertleşecek ve özellikle de II. Dünya Savaşı'nın sonuna doğru ve savaş süresince Nazi Almanyası ile kurulan ilişkiler neticesinde Türkiye - Sovyetler ilişkisinin bozulan vaziyetinin düzeltilmesi için içerideki en büyük Sovyet düşmanı görünen Türkçüler hedefe koyulacaktır. Tarihte 3 Mayıs 1944 Hadiseleri olarak bilinen “İrkçılık Turancılık Davası” hadisesi ve Türkçü nümayişler bu denli geniş kapsamlı ve kitlesel bir Türkçü muhalefetin zirveye çıkmasına sebep olacaktır. Atsız'ın dönemin Başbakanı Şükrü Saraçoğlu'na yazdığı eleştirel bir mektup neticesinde ilk celsesi 26 Nisan 1944'te görülen davanın ikinci celsesi 3 Mayıs 1944'te görülecektir. Bu davayı protesto etmek amacıyla Türkçü gençler Ankara Ulus Meydanında toplanır ve yürüyüşe geçer. Bu aynı zamanda Tek Parti İdaresine bizzat başkentte yapılan ilk meydan okumadır. Yürüyüşe polis sert bir şekilde müdahale eder ve gösteriye katılanlar yargılanır. Yargılama neticesinde Prof. Dr. Zeki Velidi Togan, Hüseyin Nihal Atsız, Reha Oğuz Türkkkan, Nurullah Barıman, Cihat Savaşfer, Nejdet Sançar, Dr. Fethi Tevetoğlu, Alparslan Türkeş, Cebbar Şenel ve Cemal Oğuz Öcal'a 10 yıla kadar uzanan değişik hapis ve sürgün cezaları verilmiştir (Aksoy, 2015:26). Bugün o tarihten itibaren günümüze kadar her yıl Türk Milliyetçileri tarafından ‘Türkçülük Günü’ veya ‘Milliyetçiler Günü’ olarak kutlanmaktadır.

Turancılığın bir suç ve dava konusu olduğu bir Türkiye vardır artık. Milli Şef İsmet İnönü de bu hususta çok serttir:

“Turancılar, Türk milletini bütün komşularıyla onulmaz bir surette derhal düşman yapmak için birebir tılsım bulmuşlardır. Bu kadar bilinçsiz ve vicdansız bozguncuların yalan dolanlarına Türk milletinin mukadderatını kaptırmamak için elbette Cumhuriyetin bütün tedbirlerini kullanacağız. Bozguncular genç çocukları ve saf vatandaşları aldatan düşüncelerini millet karşısında açıktan açığa tartışmayacağımızı sanmışlardır. Aldanmışlardır ve daha çok aldanacaklardır... Vatandaşlarım! Emin olabilirsiniz ki, vatanımızı bu yeni fesatlara karşı da kudretle müdafaa edeceğiz (Aynı Tarihi Mayıs, 1944: 27-29).”

Bu gelişmeler neticesinde Nihal Atsız'ın dili daha da sertleşecektir: “Kemalizm denilen muazzam safsata kısmen Fransa, kısmen de İtalya ve Rusya'dan alınmak suretiyle dış âlemin bir değil, birkaç merkezine birden bağlı olan, bu suretle diğerlerinden daha çok karmakarışık bir şekilde dışarıya bağlı bulunan bir ucubedir” (Atsız, 1997:236.) Nihal Atsız aynı zamanda, Kemalizm'in ‘otuz yılın yalan-dolan propagandasına dayanmakta’ olduğunu iddia etmekte ve milletin başına otuz yıl zorla bela olduklarını söylediği Kemalistleri ‘inkılap yobazları’ olarak nitelemektedir. Atsız'a göre “Kemalistler donmuş

beyinlerinde herhangi bir fikir olmadığı için kendi dar prensiplerinin dışındaki her şeye dış gıcırdatmaktan başka bir şey yapmayan kişilerdir.” Ayrıca Atsız despotizmle yönetilen hayali bir ülkede geçen ‘Dalkavuklar Gecesi’ romanını neşretmiş, bu romanda dalkavukların etrafını sardığı Kral Subbiluliyuma’nın hikayesi üzerinden dönemin Kemalist Türkiye’sini resmederek eleştirmiştir. Bu romandaki Kral Subbiluliyuma karakteri ile kastedilenin Atatürk mü yoksa İnönü mü olduğu ise hala tartışılmaktadır (Atsız, 1941).

Rejim yanlısı ünlü yazarlardan Hüseyin Cahit Yalçın, konuyla ilgili bir yazısında o günün Türkiye’sinde Türklük esasına dayanan bir milliyetçiliğin olmadığını açıklamak üzere Cumhuriyet döneminde Türkçülüğün vatanseverlikten ve ülkesinin refahı ve mutluluğu için çalışmaktan başka bir anlam taşımadığını; Türkçülüğün Osmanlı dönemine ait bir ideoloji olduğunu ifade etmiştir (Yalçın, 18 Mayıs 1944). Yalçın “Turancılık Hareketi” başlıklı bir başka yazısında da bütün Türkleri tek bir bayrak ve tek bir yönetim altında toplama fikrine dayanan Turan idealinin Osmanlı’nın son dönemlerinde kaldığını, Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasıyla tamamen ortadan kalktığı yinelemiştir. Böyle bir idealin ne kadar anlamsız bir hayal olduğunu ve mümkün olamayacağını açıklayan yazar özellikle Sovyetleri kastederek komşularımızın şüphelerini ve düşmanlıklarını tahrik etmenin fayda getirmeyeceğini, yakın doğuda barış, sükûnet ve istikrarın ülkenin en büyük menfaatlerinden biri olduğunu ifade etmiştir (Yalçın, 19 Mayıs 1944). Niyazi Berkes’e göre Irkçılık-Turancılık Davası, savaşın sonunda Milli Şef İsmet İnönü’nün kendini ve partisini Turancılık hareketinin dışında gösterebilmek için kurguladığı ve Sovyetlere ve Batı’ya karşı kendisini temize çıkardığı bir komplodur (Berkes, 2005).

Kemalist kültür devrimlerden rahatsız olan bir başka isim de milliyetçi şair Yahya Kemal’dir. Bu devrimler sırasında yurtdışında elçi olması onu tartışmalardan uzak tutmuş, Türkiye’ye geldikten sonra ise demokrasi ve özgürlüklerin yoksunluğundan dolayı suskun kalmayı seçmiştir. Arkadaşı Cahit Tanyol Yahya Kemal’in ‘irticai’ olarak damgalanmaktan ve kovuşturmaya uğramaktan korktuğunu, o yüzden muhalif fikirlerini açıkça beyan etmediğini belirtir (Ayvazoğlu:373; Tanyol, 1985:182).

Ayrıca bu dönemde milliyetçi taraflarının yanında İslamcı kimlikleri (belki de) daha baskın olan isimler de daha çok milliyetçi yanlarını ön plana çıkarmış, belki de Atatürk’ün ilkelerinden birisi de milliyetçilik olduğu için sistem tarafından cezalandırılmamanın bir yolu olarak ‘milliyetçi’ sıfatlarını kullanmışlardır. Ama pek çoğu da İmparatorluğun son yıllarından itibaren pek çok ortak payda paylaştıkları Türk Milliyetçiliğinden fikren etkilenmiş ve milliyetçileşmişlerdir. Bu isimler arasında İstiklal Marşı şairi Mehmed Akif, Necip Fazıl ve kısmen Said Nursi gibi isimler de sayılabilir.

Cumhuriyet döneminin ilk yıllarındaki baskılar nedeniyle İslamcılık kendisini açıkça ifade edememiş, ‘İslamcı’ titrini kullanamamış bu da müstakil bir fikir olarak gelişmesini engelleyen sebeplerden biri olmuştur. Bunun bir başka sebebi de İmparatorluğun sön döneminde ortaya çıkan İslamcılığın bir fikir hareketi ve siyasal ideoloji olarak müstakil bir zatiyet ve hareket olarak kendini gerçekleştirememesi ile ilgilidir. Zira o dönemin bütün fikir hayatında ve siyasal hareketlerinde esas amaç ‘devleti kurtarmak’tır ve ideolojiler, fikirler burada sadece araçsal bir konumdadır. Bu nedenle de

hem devlet politikası hem de entelektüel ve siyasal aktörler dönem dönem konjonktürel olarak İslamcılık da, Osmanlıcılık da, Türkçülük de yapmış ve fikirler burada araçsal bir işlev yerine getirmiştir. Takrir-i Sükun Kanunu ve İstiklal Mahkemelerinin kurulmasıyla İslamcılık kamusal hayattan ricat etmiştir. Ricat etmeyen İslamcı figürlerse, milliyetçi yanlarını ön plana çıkararak milliyetçi muhalefete destek vermiştir. İstiklal Marşı yazarı Mehmed Akif, İslamcı kimliğinin yanında milliyetçi bir aktör olmasına karşın baskı ortamı nedeniyle yurtdışına gitmek zorunda hissetmiştir. Said Nursi “müspet milliyet” dediği milliyetçiliğin toplumun bir ihtiyacı olduğunu söylemiş, bunun dayanışmayı, yardımlaşmayı ve İslam kardeşliğini arttıracığını ileri sürmüştür (Kara, 1986:I-LIII). Bu nedenle 1950'lere kadar ciddi bir İslamcı fikir ve siyaset hayatından söz etmek imkansızdır. Yerli bir İslamcılığın tasfiyesi, Türk İslamcılığının gelişmemesine ve yabancı İslamcı akımların Türk İslamcılarını etki altına almasına neden olmuştur.

Türk Milliyetçilerinin ve İslamcılarının ortak paydalarından birini oluşturan Necip Fazıl, milli şef döneminin en şedit zamanlarında 1943'te Büyük Doğu Dergisini çıkarmaya başlamış, Türklüğün ancak İslamiyet çerçevesinde değerlendirilebileceğinin altını çizen bir milliyetçiliği savunmuştur.

3. 1946-1960 DÖNEMİ TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ KEMALİZM İLİŞKİSİ

II. Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle oluşan Sovyet tehdidi Türkiye'nin Batı İttifakı içinde yer alma çabasını beraberinde getirmiştir. Bu çaba neticesinde Batı Avrupa ve ABD ile iyi ilişkiler kurmak isteyen Türkiye bu ülkelerden gelen 'çok partili sisteme geçiş' baskısı neticesinde 1946'de çok partili hayata geçmiş, 1950 Seçimlerinde de CHP iktidarı sona ermiş, Demokrat Parti iktidarı tek başına iktidara gelmiştir. Bu dönemin en önemli özeliği Tek Parti Rejiminin sona ermesiyle ve çok partili hayata geçişle birlikte Demokrat Parti'nin iktidara gelişi. Bu siyasal değişim birlikte milliyetçi entelektüel ve siyasetçilerde yaşanan değişimin izlerini de görmek mümkündür.

Demokrat Parti'nin ve Türk tarihinin ilk seçilmiş Başbakanı olan Adnan Menderes'in seçim zaferi DP destekçileri arasında büyük bir sevinç yaratırken bir yandan da “acaba CHP bize iktidarı bırakır mı?” sorularını beraberinde getiriyordu. CHP, iktidarı, olması gerektiği gibi, bırakmış ve DP büyük bir Meclis çoğunluğuyla ülkeye hükümet etmeye başlamıştı. Bu Celal Bayar'ın ifadesiyle “Atatürk'ün eserini tamamlayarak demokrasiye geçiş ve Atatürk'ün davasını tam manasıyla tahakkuk ettirmek”tir (Bora & Taşkın:531). DP Hükümetleri boyunca Atatürk'ün bizzat CHP'ye milletvekili yaptığı Adnan Menderes, Atatürk'ün Başbakan atadığı Celal Bayar ve arkadaşları sürekli olarak ne kadar Atatürkçü ve ne kadar gayrı-irticai bir hareket olduklarını ispat etmeye çabalamış, Atatürk'ü Koruma Kanunu çıkarmış, Anıtkabir inşaatını tamamlamış ama yine de Kemalist hegemonyayı ikna edememiştir.

1950 öncesinde Türk toplumunu baştan aşağı Batılı, ultra-seküler bir toplum haline dönüştürmeye çalışan oryantalist ve pozitivist bir ideoloji olan Kemalizm, 1950 sonrasında, Demokrat Parti hükümeti ve çok partili siyasal sisteme karşı direnç oluşturan

ve hegemonyasını koruma mücadelesi veren bir bürokrat-aydın-ordu-sermaye ittifakı ile tarih sahnesinde bulunmuştur. Bu mücadelenin sonucunda, özellikle de Demokrat Parti'nin hükümeti kurmasıyla mutlak iktidarı sona eren Kemalizm'in, bugün daha çok vesayet olarak ele alınan hegemonyasını koruduğu görülecektir. Burada dikkat edilmesi gereken husus seçilmiş siyasal iktidarlarla hegemonik siyasal iktidarlar arasındaki fark ve mücadeledir. Demokrat Parti ve sonraki -darbeler harici- dönemlerde daha çok ekonomik politikalar ve yerel düzeydeki karar alma süreçleri ve hizmet politikalarıyla sınırlı olan ama çerçevesi Kemalist hegemonya tarafından çizilmiş bir resmî ideolojinin hükümranlığındaki bir hukuk, dış politika, ordu ve sekülerizm anlayışıyla yönetilen bir ülkeden bahsedebiliriz. Kemalist hegemonyanın çizdiği çerçevenin varlığı ise ancak seçilmiş iktidarın o sınırları aşmaya teşebbüs ettiği zaman yaşanan askeri-yargısal müdahalelerle görünür hale gelmiştir. Atatürkçülük veya Atatürk sembolizmi de burada farklı siyasal program ve ideolojiler için zorunlu başvurulması gereken bir referans kaynağı olarak işlevi görmüştür. Zaten hegemonya denilen şey de tam olarak böyle bir şeydir. Görünen yüzü kadar görünmeyen ama hissettirilen yüzü ile güçlüdür.

Demokrat Parti'nin iktidara gelişi hem yarattığı özgürlük ortamıyla hem de CHP ile giderek gerginleşmiş ilişkiler nedeniyle Türk Milliyetçilerinin önemli bir bölümü tarafından sevinçle karşılanmış, Atsız'a göre "Türkiye Cumhuriyeti 1923 yılında değil Demokrat Parti'nin iktidarı Halk Partisi'nden devraldığı 1950 Mayıs'ında kurulmuştur; ondan önceki 1923-1950 çağı gayrimeşru ve müstebit bir diktatörlük zamanıdır. Halk Partisi, Serbest Cumhuriyet Fırkası ve Müstakil Grup gibi maskaralıklarla milletin ve dünyanın gözünü boyadık zannedecek kadar da zekâdan mahrum' bir partidir" (Atsız, 1997:339.) Yine Atsız'a göre, 1950'den önce uzun yıllar bu memleketin başında serseriler hem de yabancı ve hain serseriler hüküm sürmüş, milletin sağlığını, servetini ve ahlâkını o serseriler mahvetmiştir (Atsız, 1997:96.) Demokrat Parti Nihal Atsız'a Gümüşhane Milletvekiliği teklif etmiş, Atsız ise aktif siyasetten uzak durmak istediğini belirtmiştir (Deliorman, 1978). Bu arada oluşturulan özgürlük ortamı ile Türk Ocakları yeniden kurulmuştur.

3 Mayıs 1944'te Atsız ve Türkeş'le birlikte hareket eden Osman Yüksel Serdengeçti yine bu dönemin önde gelen isimlerindendir. 1947'de çıkarmaya başladığı Serdengeçti Dergisi ile Türklük ve İslamiyet'in bütünlüğünü vurgulayan bir anti-Kemalist milliyetçi olan Osman Yüksel Serdengeçti'nin dergisi sürekli kapatıldığı için 15 yılda sadece 33 sayı çıkabilmiştir. Bu dergideki şu sözü daha sonra Türk Milliyetçiliğinin ve MHP'nin sloganlarından biri olmuştur: "Allah'tan başka kimseden korkmuyoruz. Bizler münkir değiliz. Tanrı Dağı kadar Türk, Hira Dağı kadar Müslümanız" (Ayvazoğlu, 2001:567).

Diğer milliyetçiler gibi İbrahim Kafesoğlu da Batılılaşmadan ve Türk aydınınının Batıcılığından rahatsızdır. Ama Kafesoğlu Türk Sağının genel tutumuna uygun olarak Kemalistlerle Atatürk'ü kesin çizgilerle ayırarak Atatürk'ün de kültürü muhafaza etmek isteyen bir inkılapçı olduğunu söylerken, Türk milliyetçiliğinin de milli kültüre bağlı yeni milli devletin kurumlarını oluşturmayı savunduğunu, Atatürk'ün de bunu hayata geçirdiğini iddia eder (Kafesoğlu, 1970:174).

Kendisi bir İttihatçı olan ve neredeyse kendisi haricindeki tüm önde gelen İttihatçıların Kemalistler tarafından meşru veya gayrı-meşru yollarla tasfiye edildiğini iyi bilen Celal Bayar Atatürk'e referansları yoğun bir figür haline gelmiş, Kemalizm'i merkez-sağa uyarılama bakımından kurucu bir rol üstlenmiştir (Bora & Taşkın:531). Bu sırada Demokrat Parti İslamcı ve Türkçü muhalefeti de tekeli altında tutmaya çalışmış, Milliyetçiler Derneği'ni kapatmıştır. Bu aynı zamanda taşralı ve radikal unsurların inisiyatif kazanmasından duyulan tedirginliktir (Bora & Taşkın:532). Daha önemli bir tedirginlikse bütün milliyetçi-muhafazakâr unsurların Demokrat Parti şemsiyesi ve kontrolünde toplanmasının istenmesidir.

Demokrat Parti döneminde hem İslami hassasiyeti yüksek olan hem de aynı zamanda önemli milliyetçi yayınların başında Nurettin Topçu'nun Hareket Dergisi gelmektedir. Milliyetçi, muhafazakâr entelijansyanın da ortak paydası olabilecek fikirleriyle Nurettin Topçu İslami maneviyatı vurgulamış, fikirleri nedeniyle İzmir'e sürüldükten sonra Hareket Dergisini burada çıkarmaya başlamıştır. Topçu Türk-İslam ruhunun birlikteliğini vurgular: "Henüz yerlerde sürünen Türk-İslam ruhunu tutup da kaldıracak olan irade hayatımızdan davacı oluncaya kadar bu toprağın insanı eşyadan farksız bir varlıktır; değersizdir, itibarsızdır, hörmet görmez, onun Allah'tan bir emanet olduğu bilinmez" (Topçu, 1997:11). Yine bu dönemde Necip Fazıl'ın Büyük Doğu Dergisi de büyük ses getiren ve özellikle de milliyetçi aydınlara yer veren milliyetçi-muhafazakâr yayınlardan bir diğeridir. Necip Fazıl dönemin genç milliyetçi ve İslamcı gençleri tarafından bir idol olarak görülmeğe başlamıştır.

Ünlü milliyetçi teorisyen Erol Güngör de Demokrat Parti döneminin Türk Milleti için önemli bir tarihi aşama olduğunu söyler: "İkinci Dünya Harbi'nin başında halkın ve münevverin gözüne çarpan başlıca manzara, stadyumlarda marş söyleyen delikanlılar ile Anadolu'da veremden, sıtmadan, açlık ve sefaletten, idareci teröründen kıvranan milyonlardan ibaretti...Demokrat Parti devri Türkiye'de sosyal ve iktisadi bakımdan da büyük hamlelerin yapıldığı bir devirdir" (Güngör, 1981:226-227).

Demokrat Parti bütün Atatürkçülük vurgularına, yönetici elitinin baştan aşağı seküler bir siyasal portre çizmesine ve kendi özel yaşamlarında da Batılı-seküler profile tam olarak uymalarına rağmen yine de Kemalist hegemonyanın hışmına uğramaktan kurtulamamış, iç ve dış politikada Kemalist hegemonyanın çizdiği sınırları biraz olsun bile de olsa zorlayan DP Hükümetine karşı en şedit aparatı olan ordu eliyle darbe yapılmış, Türklerin ilk seçilmiş Başbakanı ve iki Bakanı katledilmiştir. TSK'nın yakın zamana kadar (ve belki bugün de) devam eden siyasal özerkliği ona siyasal, toplumsal bir iktidar alanı yaratmış, bu iktidar 'cumhuriyetin bekçiliği' gibi sıfatlarla tanımlanmıştır (Cizre, 2001:156). Bu iktidar alanı sonradan Demokrat Parti iktidarıyla ve ona karşı olarak ortaya çıkmıştır nitekim Atatürk, İsmet İnönü ve Fevzi Çakmak üçlüsü ordunun rakip bir siyasal iktidar odağı haline gelmemesi için özel bir çaba ve engelleme politikası yürütmüştür (Cizre:160)

4. 1960- 1980 DÖNEMİ: KEMALİST HEGEMONYA, ORDU, ANTI-KOMÜNİZM VE TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ

1960'ta gerçekleşen 27 Mayıs Darbesi ile Demokrat Parti Hükümeti devrilmiş, Türkiye'nin ilk seçilmiş Başbakanı ve iki bakanı idam edilmiş, yeni bir anayasa yazılmış ve Türkiye'de Kemalizm bu sefer militarizmle de eklenerek Türkiye'de seçimle değiştirilmesi imkânsız tam teşekküllü bir hegemonya inşa etmiştir. Literatürde çok övgü almış yeni bir Anayasa hazırlanmış, bu 1961 Anayasası ile de bu hegemonya meşrulaştırılmış, Meclis'in üzerinde bir senato oluşturulmuş, yine hükümetlere sınırlar çizip 'had bildiren' 'Cumhuriyetin Bekçisi' ordunun kontrolündeki bir MGK kurulmuş, Anayasa Mahkemesi'nin kurulması ile yargının yürütmeyi sadece denetlemesine değil ona parti kapatmalar, siyasi yasaklar gibi yollara doğrudan müdahalesinin önü açılmış, Demokrat Partililerin idamlarıyla bundan sonra Kemalizm'in sınırlarını aşmaya teşebbüs etmeyi aklından geçirecek olanlara büyük gözdağı verilmiştir.

1960 Darbesinde o dönem milliyetçilerin önde gelen isimleri olan Alparslan Türkeş, Dündar Taşer, Fethi Tevetoğlu ve arkadaşlarının yer alması, kısa bir süre sonra da darbeciler tarafından tasfiye edilmeleri dönemin önemli hadiselerindedir. Türkeş daha sonra 27 Mayıs'a katılmasının nedenini şu sözlerle anlatacak ve 27 Mayıs'ta CHP zihniyetindeki darbecileri etkisiz hale getirmek için darbeye sonradan katıldığını söyleyecekti: "Alparslan Türkeş, yatalak bir idareye karşı, fikirsiz bir hareket saydığı 1960 ihtilâline, başta, sırf bir fikir yönü vermek ve Cumhuriyet Halk Partisi'nin ihtilâli sömürmesine mâni olmak için katılmış fakat bu gidiş önlenemeyince uzak kalmış, Türk Milleti ve tarihinin ihtilâl kadrosuna biçtiği suçluluk dairesinin dışında kalmayı ve ibrasına nail olmayı şart bilmiştir." (Yaşlı, 2009). Tasfiye sonrası Hindistan'a sürgün edilen Türkeş, daha sonra yurda dönerek siyasete girmiş, arkadaşlarıyla CKMP'ye girmiş sonra da Genel Başkanlığı olmuştur.

Bu dönemin önemli figürlerinden Anayasa hukuku hocası Ord. Prof. Ali Fuat Başgil kendisini milliyetçi olarak tanımlarken önce Tek Parti Rejimine ve Kemalizm'e yaptığı eleştirilerle dikkat çekmiş, sonra da 27 Mayıs Darbesine karşı duruşu çıkmasıyla hakarete maruz kalmış, üniversiteden atılmış, tutuklanmış ve silah zoruyla Cumhurbaşkanlığı adaylığından vazgeçirilmiştir (Akyol, 2002:741). Ali Fuat Başgil, Atatürk'ün ilahlaştırılmasına karşı çıkar: "Mimarın dahi olsa da insandır. Ve her insan eseri olduğu gibi onun da eseri tenkide tabidir. Bunu inkâr etmek ilmi ve ilmi terakkiyi inkâr etmektir ve İslam'da içtihat kapısını kapatmak kadar, millet hayatı için tehlikelidir (Başgil, 1960:170). Ali Fuad Başgil yine dilde tasfiyeciliğe, Arapça-Farsça kelimelerin atılmasına karşı çıkmış, dilin muhafazasının milletin tarihsel kökenlerinden koparılmasının öneminden bahsetmiştir.

Özelikle de 1960'ların ortasından itibaren Türkiye'de sol hareketlerin güçlenmesi ve Sovyetlerin yayılcı politikası Türkiye gündeminin ilk sıralarına 'komünizm tehlikesi'ni çıkarmıştır. Milliyetçiler için öncelikli 'öteki' artık Kemalizm'den ziyade bu sol hareketler haline gelmiştir. Özellikle de Yön Dergisi ve Milli Demokratik Devrimci olarak bilinen, Sosyalizm ile Kemalizm'i harmanlamaya çalışan gruplar yeni tür bir Sol Kemalizm'le Ortadoğu'da örnekleri görülen Baasçı bir rejim kurmak için ordudaki,

aydınlardaki ve siyasetteki unsurlarıyla harekete geçmiştir. Bu noktada da kendilerine engel olarak da milliyetçi ve muhafazakâr Türk Sağı'nı görmüşlerdir.

1960'larla birlikte ise özellikle de Soğuk Savaş döneminin konjonktürü itibariyle milliyetçiler arasında anti-komünist vurgunun ağırlık kazanmasıyla milliyetçi aydınlar ve siyasetçiler arasında İslamiyet vurgusunun arttığı, özellikle MHP'nin kurulmasıyla birlikte de daha çok ön plana çıktığı bir döneme girilmiştir. Alparslan Türkeş'in önce CKMP Genel Başkanı olması sonra da partinin MHP'ye dönüşmesi sürecinde Atsız ve benzeri Türkçü grupla görüş farklılıkları yaşanmıştır. Atsız grubu partinin sembolünün Osmanlı İmparatorluğu'nun bayrağı olan üç hilalin olmasına ve İslami vurgusu yüksek bir kültür ve tarih milliyetçiliğine itiraz etmiş, sert şekilde eleştirerek Türkeş'in MHP'sinden kopmuştur. Atsız grubunun savunduğu bozkurt bayrağı da Ülkü Ocakları'nın bayrağı olacak, ambleme hilal tarafından kucaklanmış bir bozkurt yer alacaktır (Çalık, 1995:93) O dönem Alparslan Türkeş'ten sonra gelen bir diğer Milliyetçi önder olan Dündar Taşer de bu ideolojik vurgunun sözcülerindendir: “Tarihte tek mucize vardır: Osmanlı mucizesi. Türk kanyla İslam dininin kaynaşmasından doğan bir mucizedir” (Meriç, 1978:113) Dündar Taşer Tanzimat'la birlikte başlayan Batılılaşma sürecini yoğun bir şekilde eleştirirken Atatürk'ü farklı bir yere koymuş, Batıcı kültürel reformlarını da Türk aydınının Batı karşısındaki ezikliğine son vermek için yaptığını ileri sürmüştür. (Yılmaz, 2001:672). Bu yeni dönemle birlikte Atatürk dönemine dair eleştiriler büyük oranda geride bırakılmış, Kemalizm ile ilgili eleştiriler daha çok Atatürk sonrası döneme odaklanmıştır. Bunda komünizmle mücadelenin birinci öncelik olmasının etkisi büyüktür.

O dönemin önemli milliyetçi ideologlarından ve Alparslan Türkeş'in 9 Işık kitabında büyük etkisi olduğu iddia edilen Mümtaz Turhan'ın fikirleri milliyetçi fikir hayatında önemli bir yer tutar. Turhan'a göre III. Selim'den itibaren başlayan ve Cumhuriyetle hızlanan Batılılaşma hareketleri Batı'yı Batı yapan unsurları tespit etmekten uzak, bu nedenle de başarısız olmaya mahkumdur (Yılmaz, 2006:192). Gökalp'in hars-medeniyet ayrımı da teknik ve ilmi gelişmeyi muhafazakâr bir hars anlayışla birlikte düşünen bir anlayıştır. “Türk inkılapçılığı medeniyet konusunda muhafazakarlığı asla kabul etmez. Türkçülük ancak harsta muhafazakardır. Bu muhafazakarlık inkılapçılığa münafı değildir” (Gökalp, 1957:323). Turhan Atatürk'ün medeniyet-kültür ayrımını reddeden anlayışını Atatürk'ün ismini hiç zikretmeden eleştirmektedir (Yılmaz, 2006:195). Mümtaz Turhan ünlü ‘Kültür Değişmeleri’ kitabında ‘serbest kültür değişmeleri’ ve ‘mecburi kültür değişmeleri’ ayrımını yaparken Türk inkılabını mecburi kültür değişmeleri kategorisine koyarak eleştirir. “İstiklal ve hürriyetini muhafaza etmek isteyen her kültür (mecburi kültür değişmelerine) bir reaksiyonda bulunur (Turhan, 1987:217). “Bünyesinde aşırı değişiklikler yapmak istenen cemiyetin içinden çıkan bir zümrenin, üstünlüğüne inandığı bir medeniyetin gönüllü bir mümessili olmak üzere yeniliklere karşı gösterilen mukavemetleri kırmak, aksülamelleri bertaraf etmek maksadıyla memlekette idari mekanizme ile birleşmesi veya onu eline alıp otoriter bir rejim kurması çok muhtemeldir (Turhan, 1987:218). Turhan'ın yayınladığı ‘Atatürk İlkeleri ve Kalkınma’ risalesi “Atatürk ilkelerini” milliyetçilik ve sağ adına temellük etmeye dönük bir girişim olarak önemlidir. Burada bu ilkeleri birer ‘içtimai normlar’ olarak tanımlayan Turhan, sol Kemalizm'e karşı Atatürk'ün Milliyetçi-

Modernist kimliğini ön plana çıkardığı ve solun sahiplenmesine izin vermemeye çalıştığı da söylenebilir (Bora & Taşkın:544).

Bugün İslamcı kesimlerin bayrak haline getirdiği Sultan Abdülhamid'e karşı bazı Batılı, Taşnakçı veya Kemalist siyasetçi ve yazarların 'Kızıl Sultan' diyerek saldırmasına ilk tepki bir İslamcıdan değil bir Türkçü'den gelmiş, yazdığı "Gök Sultan" başlıklı makaleyle Sultan Abdülhamid'i savunan kişi Nihal Atsız olmuştur. (Atsız, 1966). Daha sonra bu ifadesi geniş toplum kesimleri tarafından benimsenmiştir. Aynı Atsız bütün bir Kemalist hegemonyanın bütün bir propaganda makinesinin 'hain' olarak damgaladığı Sultan Vahidettin'i ise 'talihsiz vatansever' olarak tanımlamıştır (Atsız, 2017:136).

Türk sağı için 1960'ların sonundan itibaren esas mesele anti-Kemalizm'den ziyade anti-komünizm olmaya başlamış, bu da hem ideolojik esasların hem de siyasal stratejilerin buraya yoğunlaşmasına sebep olmuştur. Bunun bir parçası da söylem düzeyinde dinin görünür bir şekilde artışı şeklinde kendini göstermiştir. Tabii bu söylem düzeyindeki artış hiç garipsenmemiştir çünkü zaten Türk Milliyetçiliğinin doğasında ve metinlerinde var olan kültür ve tarih esaslı milliyetçilik anlayışının en temel unsurlarından birisi İslam dinidir. Gökalp'in Türkçülüğün ideolojik sistematığına Türkleşmenin yanına hemen İslamlaşmayı eklemesi boşuna değildir.

1977 Seçimleri öncesi İslamiyet ve Türklüğün ayrılmaz bir bütünü oluşturduğu ve İslamiyet olmadan Türklüğün de olamayacağını vurgulanması bizzat hem milliyetçilerin hem de İslamcıların 'ustad'ı olan Necip Fazıl ile Alparslan Türkeş'in karşılıklı beyannamelerinde tasdiklenecektir. Alparslan Türkeş'in beyannamesi hem CHP'nin ideolojisine, hem 27 Mayıs Darbesine hem İslam karşıtlığına hem de Batıcı Kemalist modernleşmesine itirazlardan ve Türk-İslam vurgularından oluşmaktadır:

"TÜRK MİLLETİNE BEYANNAME

1 - Alparslan Türkeş, yatalak bir idareye karşı, fakersiz bir hareket saydığı 1960 ihtilâline, başta, sırf bir fikir yönü vermek ve Cumhuriyet Halk Partisi'nin ihtilâli sömürmesine mâni olmak için katılmış fakat bu gidiş önlenemeyince uzak kalmış, Türk Milleti ve tarihinin ihtilâl kadrosuna biçtiği suçluluk dairesinin dışında kalmayı ve ibrasına nail olmayı şart bilmıştır.

2 - Alparslan Türkeş ve Partisinin dünya görüşü, ruhî muhtevaya bağlı milliyetçilik olarak metbûluğu (bağlı olunan) ruha ve tabiliği milliyete veren bir anlayış içinde tek kelimeyle İslâm imanıdır.

3 - Alparslan Türkeş ve Partisi, milliyetçiliği, içi kevserle dolu bir kâse şeklinde görür, ana kıymeti kâsede değil, kevserde bulur ve o kevserin nûrunu ışılatdığı nispette kâseye değer verir.

4 - Alparslan Türkeş ve Partisi, bugün en keskin bunalımını yaşayan insanlığa yol gösterici istikamet oklarını, Kâinatın Efendisi'nce getirilmiş ruh ve ahlâk ölçüleri olarak ilân eder ve tasanlarını, hasretlerini, her şeyini bu inanç mihrakinda toplar.

5 - Dostluk ve düşmanlık kutuplarımızı tâyinde kıstaslarımız şudur ki: Ferd, zümre, sınıf ve makam olarak her kim ve her ne olursa olsun, Hakk'ın düşmanları düşmanımız, Hakk'ın dostları dostumuzdur. Türk Milletinin maruz bulunduğu derin bunalımın tarihî gelişmesi bakımından yöneticilerin Türk Milletinin dert ve ızdıraplarının sebeplerini teşhis edemediklerini, tedbir ve çarelerde revizyona tabi tutamadıklarını ve taklitçi kaldıklarını görüyoruz. Türk'ün ruh köküne inmeyen ve bağlanmayan her tedbirin temelsiz kalacağı inancındayız. 1977 seçimlerinin eşliğinde,

başta milliyetçi, mukaddesatçı Türk gençliği bulunmak üzere, Alparslan Türkeş ve Partisinin hüviyeti bu satırların ifade ettiği derin manalardan ibarettir.

Alparslan Türkeş MHP Genel Başkanı” (Yaşlı, 2009).

Bu beyannameye dönemin öncü entelektüeli Necip Fazıl aynı coşkuyla cevap vererek MHP ve Türkeş’e destek beyanamesi yayınlamıştır:

“MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş’in "Türk Milletine Beyanamesi"ni okudum. Pılı-pırtı odalarının raflarında dizili, kapağı arkasına devrik ve içi boş, hattâ süprütü dolu teneke konserve kutuları halindeki partiler arasında, bugünden itibaren MHP, nazarımda bambaşka bir mana ve hüviyet sahibidir. Onu, Müslümanlık ve Türklüğün gerçek hakkını vermeye namzet bir topluluk olarak anıyor ve canımın içinden selâmlıyorum. Bu beyanname, tâ Cava'daki mü'minle Amerika'daki zenci Müslümana kadar bütün İslâm âlemini ihtizaza getirecek ve oluş dâvasını temellendirecek kıymette tarihî bir hâdisedir. İdeal yumağımızın her lifini içinde saklayan bir tohum... İslâm âleminin Türkiye'den beklediği zuhur ve tecellinin tohumu...

Türkeş beyanamesinde dört ana esası, bir binanın dört direği halinde vazetmektedir:

1 - 1960 gece baskınının sorumluları arasında değildir.

2 - Posa ve kabuk milliyetçiliğinden uzak ve ruhî muhtevaya tâbi mânada milliyetçidir.

3 - Başını dayadığı tek ruhî muhteva, yine tek kelimeyle ve bütün ölçüleriyle İSLÂM'dır.

4 - Son 150 yıllık taklit devremizin bütün sahtekârlıklarını tezgâhlayacak ve gerçek oluşu billûrlaştıracak bir tarih (revizyon)una taliptir.

Ne Mebus, ne Senatör, ne Bakan, ne şu, ne bu !.. Allah'ın bana biçtiği manevî makam ve memuriyeti bunlardan hiçbiri tercüme edemez. Bu bakımdan en canhıraş ihlâs ve hasbîlik kürsüsünden haykırıyorum: 40 yıllık mücadele ve yepyeni bir gençlik inşası hayatımda, bugün, bu beyanameden, bu beyanamenin sahibine ve partisine taktığı şeref ve mesuliyet bâzubendinden sonra, artık, emin olmaya yakın bir ümid nefesi alabilirim. 150 yıldır her gün biraz daha artıcı bir hasretle kurtarıcısını bekleyen Türk Milletine "beklediğin geliyor!" müjdesini vermenin ilk ümid günü bu tarihi ândır. "Emin olmaya yakın ümid" ışığının çıktığını gördüğüme ve bu ışığı nice defa hayâl edip de karanlıklara düştüğüme göre, bundan böyle yeni inkisarlara tahammül kalmayan yanık yüreğimi, dâva yolunda en küçük istikamet hatasına razı olmaz bir hassasiyetle bu beyanamenin halkaladığı sıcak avuçlara bırakıyor ve 40 yıllık emeğimin semeresini bu çevrenin aksiyoncu ruhundan bekliyorum! İçi alev alev müslüman, dışı pırıl pırıl Türk ve içi dışına hâkim, dışı içine köle, yeni Türk neslinin maya çanağı olmak ehliyeti hangi toplulukta ben oradayım. Allah'ın inayeti ve Resûlünün ruhaniyeti bu yoldakilerin üzerinde olsun!..

Necip Fazıl” (Yaşlı, 2009).

Beyannamelerde de görüldüğü üzere Türklük ve İslamiyet eşdeğer ve ayrılmaz bir bütünün parçaları olarak görülüyor, 27 Mayıs Darbesi ve CHP eleştiriliyor, Kemalizm'in 'laiklik kaygıları'na meydan okurcasına yoğun bir İslami söylem ortaya çıkıyordu. Alparslan Türkeş'in 27 Mayıs'a CHP ve o zihniyettekilerin iktidarı ele geçirmesine engel olmak için sonrada katılmış olduğunu açıklaması Türkeş'in Kemalizm ve militarizmle olan fikir ayrılığını vurgulaması bakımından önemlidir. Aynı zamanda beyannamelerde hem Türkeş'in hem de Necip Fazıl'ın İslamiyetsiz bir Türklüğün olamayacağına dair vurguları da yine Kemalizm'le olan çok temel bir Türklük tanımını ayırımı vurgulaması bakımından önemlidir. Bu noktada 1969 Kongresi'nde Atsız ve grubunun İslamiyet'in

milliyetçilikte çok fazla vurgulanmamasını istediği ve Türkeş'le aralarındaki en derin ideolojik ayrımın bu noktadan kaynaklandığı hatırlanabilir. Aynı şekilde Müslüman toplumlar arasında da 'İslam'ın bayraktarı' gibi misyonun Türklere atfedildiği sık sık bu milliyetçilik anlayışında vurgulanmıştır. Yine bu dönemin komünizmle mücadele ortak paydasında buluşan Türk Sağ'ının farklı gruplarını bir araya getirecek bir şemsiye söylemine sahip olduğu da anlaşılabilir.

Yine 1970'lerin hem dünya çapında hatırı sayılır akademisyen kimliği hem de fikirlerinin milliyetçi çevreleri etkileyebilmesiyle en önemli milliyetçi aydınlardan biri Erol Güngör'dür. Milliyetçilik anlayışını, tıpkı hocası Mümtaz Turhan gibi, sosyoloji ve sosyal psikolojinin kavramları ve kuramlarıyla bina eden Güngör, Kemalizm'e özellikle de Batıcılığın dolaylı yoğun eleştiriler getiriyor, Türklerin millet haline gelişlerinde ve oluşturdukları yüksek kültür ve medeniyette Selçuklu-Osmanlı geçmişinin altını çiziyor, muhafazakâr bir milliyetçilik anlayışının yanı sıra milliyetçiliğin doğal bir prensibi olarak gördüğü demokrasi kavramının önemini altını çiziyordu. "Milliyetçilik milli hakimiyet manasına geldiği için demokrasi onun vazgeçilmez bir parçasıdır (Güngör, 1993:373). Erol Güngör başörtüsü yasağını eleştirirken, gelişmiş ülkelerdeki hürriyetlerin Türkiye'de olmamasına çok üzüldü (Güngör, 1982:79).

Dönemin hem milliyetçileri hem de İslamcılarının 'üstad'ı olan Necip Fazıl'ın dergisinin adının "Büyük Doğu", sloganının da "çöken Batı'ya karşı bir medeniyet alternatifi" olması çok şey anlatır. Yine önde gelen Milliyetçi - İslamcı fikir adamlarından Nurettin Topçu da temel davasını "Batı'ya benzememe" olarak tanımlar (Topçu, 1998:11). Nurettin Topçu "kültürün medeniyeti durdurması" lazım geldiğini söyleyerek kültür-medeniyet ayrımına işaret eder ve esas olanın kültür olması gerektiğini vurgular (Öğün, 1992:115). Yine dönemin milliyetçilerinin içinde yer alan Seyyid Ahmed Arvasi de 'Türk İslam ülküsü'ne vurgu yapmış, dönemin MHP'sinin sloganları arasında "Kanımız aksa da zafer İslam'ın", "Tanrı Dağı kadar Türk, Hira Dağı kadar Müslüman" ve "İslam ruhumuz, Türklük bedenimiz" gibi sloganlar ön planda olmuştur.

Türkeş'in 27 Mayıs döneminden beri arkadaşı olan Ahmet Er 'Muhammedi nizam'dan bahsederken onun "Türklük gurur ve şuuru, İslam ahlak ve fazileti" sözü MHP'nin sloganı olmuştu. Türkeş'le anlaşmazlığa düşen Muzaffer Özdağ ve diğer Kemalistler beklendiği üzere MHP'den tasfiye edilmiştir. Bu dönemde Tek Parti benimsenmez, Kemalizm'e referanslar yoktur, Atatürk'e ise "Türk milliyetçisi" olarak saygı gösterilir (Akyol, 2001:747).

Milliyetçi aydın, siyasetçi ve sempatanların odak noktası anti-komünist mücadele oluşturur. MHP bu dönemde Süleyman Demirel'in Başbakanlığında, AP, MSP ve CGP ile iki defa Milliyetçi Cephe hükümetinde koalisyon ortağı olarak yer almış, Türkeş bu dönemde Başbakan Yardımcılığı görevi yapmıştır.

Diğer yandan 1980 öncesinde Türkiye'nin her yanını saran sağ-sol çatışmaları sarmış, ülke sokak sokak, mahalle mahalle kamplaşarak adı konmamış bir iç savaş yaşamaya başlamış, ülkücüler bu dönemde sokak mücadelesinin bir tarafı olmuştur. Bu dönemdeki çatışmalarda sağdan ve soldan binlerce kişi hayatını kaybetmiş, bu şiddet ortamı 12 Eylül 1980 Darbesine kadar devam etmiştir.

5. 1980 SONRASI DÖNEM: DARBE, MÜDAHALELER, SİYASİ YASAKLAR KISKACINDA TÜRK MİLLİYETÇİLERİ

12 Eylül 1980’de yine alışıldığı üzere Türkiye bir askeri darbeye daha uyanmış, darbenin lideri General Kenan Evren’in ifadesiyle “...gittikçe etkisi azaltılmaya çalışılan Atatürk ilkelerine yeniden güç ve işlerlik kazandırmak, kendi kendini kontrol edemeyen demokrasiyi sağlam temeller üzerine oturtmak, kaybolan devlet otoritesini yeniden tesis etmek için yönetime el koymak” zorunda kaldıklarını ifade etmişti. Darbe sonrası açılan davalarda sağdan ve soldan idamlar gerçekleştirilmiş, yaygın bir işkence çarkı kurulmuş, yüzbinlerce insan fişlenmişti. Bu zulme tabi olanlar arasında binlerce Türk Milliyetçisi de bulunmaktaydı.

Darbecilerin 1961 Anayasasının girişinde, Milliyetçi-muhafazalar kesimin benimsediği ‘Türk Milliyetçiliği’ ifadesini 1981 Anayasası’nın ‘Atatürk Milliyetçiliği’ olarak değiştirmesi yalnızca bir absürdizme yol açmamış aynı zamanda tepki de yaramıştır. Burada bir milletle değil de bir tarihi şahsiyetle tanımlanan bir milliyetçilik türü gibi bir garabete tarihte ilk kez rastlanmıştır. Dahası burada ki değişimle kastedilen ise dış Türkleri ve ecdad topraklarını sınırın ötesindeki herhangi bir sıradan toprak veya halk konumuna indirgeyen, mevcut sınırlarla kısıtlı bir vatan ve millet anlayışı olduğu kadar Batıcı bir dış politika pasifizmini de işaret etmektedir.

12 Eylül bir karabasan gibi milliyetçi hareketin üzerine çökmüş, Türkeş ve ülkücüleri için büyük bir travmaya sebep olmuştu. CHP, AP, MSP ve MHP kapatılmış, liderleri hapse atılmış, meclis kapatılmıştı. Hapse atılan liderler arasında Alparslan Türkeş de vardır. O dönem 12 Eylül’ün kurduğu darbe mahkemelerinde Alparslan Türkeş’in ve Nevzat Kösoğlu’nun duruşmalar esnasında hegemonyaya meydan okuyan tavrı ve cesaretli konuşmaları hatırlardadır. Yine partisinde görevli, üye, taraftar binlerce kişi de haislere konmuştur. Darbeden bir süre sonra siyasi partilerin kurulmasına izin verilmesi sonrası Türkeş’in talimatıyla MÇP (Milliyetçi Çalışma Partisi) kurulmuş, hapisten çıkması ve 1987’de siyasi yasakların referandumla kaldırılmasıyla MÇP’nin başına geçmiştir. MÇP’nin Türk Siyasetinde ve TBMM’de önemli bir aktör olarak tekrar var olması ise 1991 Seçimleri ile olmuştur. 1980 Öncesinde iki kez birlikte Milliyetçi Cephe Hükümeti kurdukları Millî Görüş geleneğinden gelen İslamcı siyasal parti Refah Partisi ile seçim ittifakı ile mümkün olmuştur.

Bu dönemde 1980 Darbesinin travması sebebiyle milliyetçiler arasında hareketten kopmalar yaşanacak özellikle bazı İslami grupların bu dönemde etkisi artacaktır. 1980’lerin milliyetçileri arasında tıpkı daha önce sol hareketlere benzer şekilde fraksiyonlaşma eğilimleri baş göstermeye başlayacak, ilk fraksiyon ayrımı 1992’de hareketin gençlik lideri Muhsin Yazıcıoğlu’nun partiyi artık yeterince muhafazakâr bulmaması sebebiyle kopmasıyla yaşanacaktır. Burada partiye yönelik örtülü bir ‘sistem partisi’ eleştirisi de bulunmakta, bu ‘sistem’ imasından ise daha çok Kemalizm anlaşılmaktadır.

Yine bu dönemde milliyetçi fikir hayatında 1983’te hayatını kaybedene kadar Erol Güngör’ün fikirlerinin önemli etkisi bulunmaktadır Yakın dönem Türk Milliyetçisi fikir hayatında anti-Kemalist karakteri ile ön plana çıkan isim Güngör’dür. Entelektüel

şahsiyeti ve fikirleri üst düzey olmasına rağmen entelektüel derinliğinin tersine isminin milliyetçiler dışında çok duyulmamış olması bir kültürel hegemonya meselesi olarak görülebilir: “Türkiye’de hala dindarlık, bir kimsenin münevver tabaka arasına girmesine büyük bir engel teşkil etmektedir. Türk münevverlerine göre din ancak geri kalmış halk kitlelerinin kültürünü temsil eder; münevverin vazifesi bu kültürün bir üyesi olmak değil, fakat onu ortadan kaldırmaya bile onu ıslah etmek, modernleştirmektir. Bu yüzden halk dindar, münevver din reformcusudur” (Güngör, 1990:39).

Güngör bu dönemde de Kemalizm’i eleştirmekten geri durmaz: “Çağdaş medeniyet denince daha ziyade laiklik ve pozitivizmi anlayan, daha önceki sıkıntılarının esas amilini Osmanlı klerikalizminde, Arap harflerinde, feste bulan bir düşüncenin, sanayi medeniyeti üzerinde daha fazla durması beklenemezdi” (Güngör, 1992: 41). Güngör Osmanlı dönemi ıslahat hareketlerinin Türk cemiyetinde eksik olan tarafları tamamlamaya dönük hareket ettiğini, Cumhuriyet döneminde ise kültür ve medeniyet değişiminin amaçlandığını söylemiştir (Güngör, 1992: 40). Güngör ekonomik ve teknolojik modernizm sonucunda bunun geldiği coğrafyanın kültürel unsurlarının gelmesinin görülebileceğini söylemiş, Kemalist modernleşmede ise ekonomik ilerlemenin veya teknolojinin gelmesinin söz konusu olmadığı halde kültürden çok şeyin gittiği anlatılmaktadır (Güngör:46).

Ahmet Kabaklı gibi edebiyatçılar ve Nevzat Kösoğlu gibi fikir adamları da bu dönemde milliyetçiler içerisinde etkili olmuş, yazdıklarıyla açık bir şekilde Kemalizm’i eleştirmiş, milliyetçilik-Kemalizm ayrımı üzerinde durmuşlardır. Genç nesil milliyetçilerden önemli bir aydın grubu ise o dönem Türk Sağı için ciddi bir entelektüel atılım olan Türkiye Günlüğü Dergisi etrafında buluşmuş, milliyetçi bir modernleşme, sivil toplum ve demokratikleşme vizyonunu ortaya koyacak yeni bir entelektüel gelenek oluşturmuşlardır. Türkiye Günlüğü Dergisi 1989 Nisan Ayındaki ilk sayısının giriş yazısı bu anlamda bir manifesto niteliğindedir (Türkiye Günlüğü, 1989;3).

Aydınlar Ocağı, 12 Eylül Yönetiminin de müsamahasıyla yine dönemin önemli milliyetçi merkezlerinden biri olacaktır. Bu isimlerin ve çevrelerin en büyük özelliği büyük oranda Kemalizm’e eleştirel olan isimlerden oluşmasıdır. Bu dönem ön plana çıkan entelektüellerden biri olan Ahmet Kabaklı da yine Kemalizm’e sert eleştiriler getirmekten geri durmaz: “Türk’ün hâkim ruh ve fetih zihniyetine aykırı olarak fethedilme ve yutulmanın zilleti” (Kabaklı, 1990:15). Ahmet Kabaklı Türk aydınını Batı’nın Türkiye’ye karşı Türkler arasından devşirdiği yeniçeriler olarak tanımlar (Kabaklı:361).

1995 Seçimleri ile birlikte MHP barajın altında kalırken, MHP’nin bir önceki seçimde seçim ittifakı yaptığı Refah Partisi’nin birinci Parti olması ve DYP ile kurduğu koalisyon hükümetiyle Türkiye yeniden Kemalist hegemonya ile seçilmiş iktidarlar arasındaki mücadelenin sahnesine dönüşüyordu. Tek Parti döneminden ve 27 Mayıs Darbesinden miras kalan Kemalist müdahaleciliğin ordu, yargı, medya, bürokrasi, aydınlar ve sermaye eliyle yürütüldüğü ve nihayetinde 28 Şubat 1997’deki MGK Kararları ile hükümetin düşürülmesiyle sonuçlanacak 28 Şubat Dönemi yaşanmıştı. 28 Şubat Türkiye’nin muhafazakarlarında büyük bir travma yaşatmış, kendilerini inanç ve kültürlerinden dolayı ikinci sınıf vatandaş hissedilen bir toplum kesiminin içerisinde

kuşkusuz muhafazakâr değerlere sahip milliyetçiler de bulunmaktadır. Aynı MGK Kararlarında, Kemalist militarizm tarafından “aşırı Türk Milliyetçileri ve ülkücü mafya” ‘Milli Güvenliği tehdit eden gruplar sıralamasında’ kendisine üçüncü sıradan yer buluyordu (Hürriyet, 26.10.2005).

28 Şubat Dönemi MGK toplantılarında milli tehdit sıralamasında birinci sıraya İslamcılığın, ikinci sıraya bölücü terör örgütü PKK’nın, üçüncü sıraya ise ülkücülüğün yerleştirilmesi Türk sağının nasıl bir konuma sokulduğunun da önemli bir göstergesidir.

Bu dönem Kemalizm’in tekrar Türk siyasetinde bütün aparatlarıyla mutlak iktidar olduğu bir dönemdir. Tek Parti ve darbe dönemlerinin ardından yine Atatürk sembolizmi üzerinden mutlak bir iktidar ve baskı aracına dönüştüğü, bütün siyasi hareketlerin zorunlu olarak bir şekilde referans vermek zorunda kaldığı bir fikirler bütünü halinde hegemonyasını tahkim ettiği bir dönem olmuştur.

1999 Genel Seçimlerinde de gündemin ilk sıralarını 28 Şubat Dönemi oluşturmuş, Alparslan Türkeş’in vefatıyla Genel Başkanlık koltuğuna oturan Devlet Bahçeli yönetimindeki MHP’nin Seçim Beyannamesinde demokrasi, haklar ve hürriyetler vurgusu yapılırken, meydanlarda başörtüsü sorununun çözüleceği, din ve vicdan hürriyetinin sağlanacağı vadedilmiş, seçim sürecinde de Refah Partisi’nin 28 Şubat’a karşı yeterli direnci gösteremediği söylenmiş, Refah Partisi’nin kapatılması sonrası onun yerine kurulan Fazilet Partisi erkeklik-ürkeklik polemiği yaşanmıştı. Seçim sonucunda MHP tarihinin en yüksek oyuyla iktidarın iki büyük ortağından biri olmuştur.

1999’da hükümetin büyük ortaklarından olan MHP’de pek çok sağ parti seçeneği varken DSP ile koalisyon kurulması, Rağsan Ecevit’in ve sol medyanın sert ifade ve suçlamalarına rağmen bunda ısrar edilmesi, hükümet kurulduktan sonra da gençliğinden itibaren ülkücü hareketin içinde yer almış isimler yerine çoğunlukla merkez-sağdan, merkez-soldan gelen, politik yönüyle o güne kadar dikkat çekmemiş bürokrat ve siyasetçilere yer verilmesi, Bakan yapılması MHP’nin hegemonyanın sınırlarını zorlamak istemeyişi olarak okunabilir. Dahası hükümet ortağı olmasına rağmen bu dönemde 28 Şubat Döneminde genel olarak bütün Türk sağını rencide eden Kemalist-darbeci vesayet politikaları ve uygulamalarına karşı MHP’nin yeterli bir söylem ve politika geliştirmediği algısı oluşmuştur. Ayrıca bu hükümet süresince o dönemin Genelkurmay Başkanı tarafından hükümete ve meclise adeta ‘had bildirmek’ amacıyla söylenen “28 Şubat 1000 yıl sürecek” ifadesine karşı çıkıldığını söylemek zordur (Habertürk, 28.02.2012). Bütün bunlar milliyetçilik fikrinin Fransız Devrimi’nden beri süregelen ve Millî Mücadele Döneminde I.Meclis tarafından da uygulanan “milli egemenlik” prensibinin çiğnenmesi anlamına gelmesine rağmen buna ses çıkarılmamış demektir ve bu çelişkili bir durum olarak değerlendirilebilir. Belki buna ses çıkarılmamasında o dönemin Türkiye’sinin sivil toplumu ve demokratikleşmesi henüz gelişmemiş, daha yeni bir darbeden çıkmış bir ülke oluşunu hesaba katarak değerlendirmek daha hakkaniyetli bir değerlendirme olabilir. Ama bunlar tabanda tepki yaratmış, Öcalan’ın idamının ertelenmesi, Başörtüsü ve katsayı sorununun çözülmemesi ve 2001 kriziyle birlikte milliyetçi-muhafazakâr oyların önemli bir bölümü yeni kurulan Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti)’ne kaymış, MHP 2002 Seçimleri ile baraj altı kalmıştır. Türk Milliyetçilerinin eline demokrasi tarihinde ilk kez gelmiş tarihi bir iktidar imkânı böyle sona ermiştir.

6. 2002'DEN GÜNÜMÜZE MİLLİYETÇİLİK-KEMALİZM-MUHAFAZAKARLIK-LİBERALİZM ETKİLEŞİMLERİ

2002 Sonrası Türkiye AK Parti iktidarlarının kesintisiz bir şekilde devam ettiği ve Recep Tayyip Erdoğan liderliğinin damga vurduğu bir Türkiye'dir. İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı sırasında Türkçülüğün ideoloğu Ziya Gökalp'in şiirini okuduğu gerekçesiyle hapse atılan ve siyasi yasak getirilen Erdoğan, büyük seçim zaferleri ve Türk Sağının tabanı üzerindeki karizmatik liderlik etkisi ile üst üste Başbakan ve 2014'ten sonra da Cumhurbaşkanı olarak Türk siyasal tarihine damga vuracaktır. Bu sırada MHP Meclis dışı muhalefet yürütmüş, İslamcı gelenekten gelen ama geleneğin içindeki reformist kanadı oluşturan ve sonra da iktidarla birlikte neoliberal-muhafazakâr bir parti olarak AB ve ABD ile iyi ilişkileri ve etnik topluluklarla ilgili açılım süreci izleyen AK Parti'ye karşı sert bir muhalefet yürütmüş, bu muhalefet 2015 yılına kadar devam etmiştir. MHP bu süreçte yaşanan 27 Nisan E-Muhtırasına karşı çıkmamış, parti kapatma davasını eleştirmiş ama sert tepkiler vermekten kaçınmıştır.

Diğer yandan 2007 yılında eşinin başörtülü olması nedeniyle Abdullah Gül'ün Cumhurbaşkanlığının Meclis yeter sayısına ulaşıldığı halde 367 kararı ile engellenmesi ve Genelkurmay tarafından verilen 'E-Muhtıra' sonucunda 2007 yılında seçime gidilmiş, AK Parti yeniden tek başına iktidara gelirken MHP Meclis'e dönmüştür. Kemalist vesayetın yargı eliyle yaptığı bu müdahaleye karşı ise MHP Meclis'e girip milletvekili katılım sayısını 367 yeter sayısına ulaştırarak Abdullah Gül'ün Cumhurbaşkanlığının önünü vesayetın müdahalelerini boşa çıkararak açmıştır. MHP'nin bu tavrı Türkiye'nin demokrasi tarihi açısından önemli bir adım olarak tarihe geçmiştir.

Aynı şekilde 2008 yılında başörtüsü sorununun çözümü için Meclis'te 411 oyla birlikte irade ortaya koyan AK Parti ve MHP Kemalist Hegemonyanın yargı aparatının ördüğü duvara çarpmış, Anayasa Mahkemesi hukuksuzca yasamaya müdahale ederek Meclis iradesini engellemiştir. Bu dönemde aynı hegemonyanın medya devi olan Hürriyet Gazetesi de "411 El Kaosa Kalktı" manşetiyle çıkmıştır (Hürriyet, 10 Şubat 2008). MHP ise yine buradaki tavrıyla milliyetçi ve demokrat bir duruş sergilemiş, etkisi 2009 Yerel Seçimlerindeki oy artışında da görülmüştür.

Kemalist hegemonyanın yargıdaki vesayetini ortadan kaldırmak üzere önerilen Anayasa değişiklikleri ile ilgili referandumda MHP'nin CHP ile birlikte hareket etmesi milliyetçi çevrelerde büyük tartışmalar yaratmış zaten hali hazırda MHP'yi Kemalist ulusalcılığa kaymakla eleştiren, demokrasi, sivil toplum vurgusu yapan ve Kemalist – Militarist Hegemonyayı eleştiren Türkiye Günlüğü çevresindeki milliyetçi entelektüeller ve Nevzat Kösoğlu gibi aydınların MHP'den kopuşu görülmüştür.

AK Parti'nin iktidar olduğu bu dönemde Kemalist hegemonya ile ilişkili çelişkili pozisyon alan MHP'nin yanı sıra özellikle genç-kentli milliyetçiler başta olmak üzere Türk Milliyetçiliğinin önemli bir bölümünde başlangıcından beri var olan milliyetçi-muhafazakarlık yerini Kemalist ulusalcılığın ideolojik, kültürel ve söylemsel hegemonyasının asimile edici özelliklere görülmeye başlamış, Kemalist gazete, yazar ve sosyal medya figürlerinin etkisi altında kalınmış, milliyetçiler içinde ideolojik tartışmalar ve bölünmeler artmıştır. Bu bölünmede milliyetçilikten Kemalist ulusalcılığa kayan

gruplar ise daha sonra kurulacak ve CHP ile iki kez seçim ittifakı yapacak olan İyi Parti'ye katılacaklardır.

Bu dönemin önemli bir özeliği de Avrupa'yla paralel bir şekilde neoliberalizmin Türkiye'de güçlendiği özellikle sol liberal aydınlar üzerinden yeni bir tür Batıcılık olarak karşımıza çıktığı bir dönem olmasıdır. 28 Şubat travmasının da etkisiyle, Avrupa Birliği ve ABD'nin tüm isteklerini yerine getiren, etnik ayrılıkçılığa prim veren bu anlayış kendisine de engel olarak milliyetçileri görmüş, sol-Kemalist akımlarla birlikte milliyetçilere yönelik ağır eleştiriler ve aşağılamalar başlamıştır. Milliyetçiler ise bu konularda taviz vermemiş ama milliyetçi düşünce çevrelerinde entelektüel ve ideolojik nitelik bakımından derinlikli cevaplar üretmekte de çok başarılı olunamamıştır.

2013 Gezi Kalkışmasında MHP kesin olarak bu kalkışmanın karşısında yer almıştır. Daha önce Fetullahçı Terör Örgütüne (FETÖ) karşı hep çok net tavır almış MHP'nin 17-25 Aralık FETÖ Kumpaslarında aynı net milli ve demokratik tavrı aldığını söylemek zordur. 2014 Yılı Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinde CHP ile aynı çatı adaya oy verilmesi ile devam eden bu hegemonya ile daha uyumlu MHP çizgisi ortaya çıkmış ve seçim sonuçlarından da anlaşılacağı üzere bu tabanda kabul görmemiştir. Özellikle de o dönem devlet kurumları ve hükümet tarafından yürütülen çözüm sürecine karşı oluşmuş tepkilerin de etkisiyle sert bir muhalefet yürütmüştür.

7 Haziran 2015 Seçimlerinde AK Parti ile koalisyon hükümeti kurmayı reddeden MHP, CHP-HDP (Halkların Demokratik Partisi) ortaklığına da yanaşmamıştır. Bunun üzerine 1 Kasım 2015 Seçimlerinde AK Parti ile koalisyon yapılmamasına tepki gösteren MHP seçmeninden önemli bir oranda seçmen AK Parti'ye oy vermiş, AK Parti'yi tekrar tek başına iktidara taşımıştır.

2016 Yılı'nın 15 Temmuz'unda Türkiye bir darbe girişimi ile karşı karşıya kalmış, adını 'Yurtta Sulh Konseyi' koyan, darbe metni ve söylemleriyle kendini Kemalist göstermeye çalışarak zayıflamaya yüz tutmuş Kemalist vesayet ile kendini meşrulaştırmaya çalışan FETÖ bağlantılı cunta ülke yönetimine el koymak üzere harekete geçmiş, MHP Lideri Devlet Bahçeli ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın karşı duruşu ve sokaklara çıkan Milliyetçi-Muhafazakâr kitlenin gösterdiği mücadele ile yenilgiye uğratılmıştı. Bundan sonra hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktır. MHP tankların, F-16'ların karşısında bağımsızlık ve demokrasisini korumuş bir milliyetçi halk direnişine kulak vererek, 15 Temmuz gecesi sokaklarda kurulan ittifakı partiler düzeyine taşımıştı (Bilgin, 2017). MHP'nin ve Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin bu tavrı tarihi önemde bir tavidir.

15 Temmuz'da sokaklarda kurulmuş olan ve adı Cumhuriyet İttifakı olan AK Parti-MHP ittifakı ile, daha önce Türkeş'in 9 Işık Kitabında "Tek başkan, tek meclis" diyerek savunduğu Başkanlık Sistemine geçişe öncülük eden MHP, sonra da 24 Haziran 2018'de Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı desteklemiştir. Burada Türkeş'in açık sözlerine rağmen bu referanduma karşı çıkan bir kısım MHP'li ise daha sonra partiden kopuş aşamasına gelmiştir.

Bu süreçte de daha önce belirttiğimiz üzere Kemalist hegemonyanın kültürel, ideolojik ve söylemsel asimilasyon gücünün etkisinde kalarak Kemalist-Ulusalcılığa

kayan milliyetçilerle ana akım, geleneksel Türk Milliyetçileri arasındaki ayrım kendini İyi Parti - MHP bölünmesi olarak göstermiştir. Bu kopmalar sadece parti düzeyinde kalmamış, milliyetçi kimliğiyle bilinen pek çok kişinin Kemalist söyleme sahip olmaya başladığı, bu sembol ve sloganlarla kendini ifade ettiği görülmüştür. Entelektüel düzeyde 'milliyetçi' olarak bilinen entelektüellerin bu dönemde milliyetçiliğin evrensel ve tarihsel eksenine dayalı olarak yeni bir dil inşa edemediği ve önemli ölçüde Kemalist hegemonyanın diline teslim olduğu, bunun bir asimilasyon sürecine dönüştüğü ve bunun sonucunda da Kemalizm'in etkisine giren bu grupların MHP'den koştugu söylenebilir. Daha önce Türkes döneminde iki kez MSP ile hükümet kurulması veya 1991'de RP ile seçim ittifakı yapılması böyle bir kopuşa sebep olmazken 2016 sonrası Türkiye'nin işgal girişimine maruz kaldığı bir süreçte AK Parti ile kurulan ittifaklara gösterilen tepki ve bunun sonucunda CHP ile ittifak yapacak bir noktaya gelinmesi ancak bu ideolojik dönüşümle açıklanabilir. Bu, günümüzde daha çok milliyetçilik-ulusalcılık ayrışması üzerinden okunabilecek bir ayrışmanın parçasıdır.

Sonuç

Bu çalışma Türkiye'de hükümetlerin, meclisin, siyasi partilerin ve ideolojik akımların üzerinde bir hegemonya inşa etmiş ve çeşitli aparatlarıyla (ordu, yargı, bürokrasi, aydınlar, sermaye ve medya) bu hegemonyayı yeniden üretmek bir militarist-bürokratik tahakküm geleneği oluşturmuş olan Kemalizm ile Türk Milliyetçiliğinin önde gelen fikir adamları ve siyasetçilerinin ilişkilerini tahlil etmeyi amaçlamış, çatışmaları, mücadeleleri ve uzlaşmaları tarihsel dönemler itibarıyla incelemiştir. Milli Mücadele döneminde, Türk milli-devletin kuruluş süresince ve hemen sonra büyük oranda bir mutabakat zemini varken ve bir siyasi-ideolojik farklılaşma yaşanmamışken, Batıcı kültür devrimleri, Turancılığın terk edilmesi, Dış Türklerle ilgilenilmemesi, demokrasi yoksunluğu, resmi Türk tarih tezi ve sert, pozitivist sekülerleşme hamleleri gibi yeni politikalar bütününe ortaya çıkarması Kemalistler ile Türkçüler arasında net bir fikir ayrılığı ortaya çıkarmış, milliyetçi bir muhalif entelektüel/ aksiyoner grup tarih sahnesine çıkmıştır. 3 Mayıs 1944 hadiseleri ile zirveye çıkan çatışma Tek Parti döneminin bitişiyle farklı bir evreye girmiştir. Kemalizm'e muhalefet eden milliyetçiler arasında başı çeken isimler Nihal Atsız, Zeki Velidi Togan, Ahmed Ağaoğlu, Fuad Köprülü, Yahya Kemal, İsmail Hami Danişmend, Rıza Nur, Necip Fazıl ve Mehmed Akif gibi fikir adamları ile Alparslan Türkes, Fethi Tevetoğlu, Osman Yüksel Serdengeçti, Reha Oğuz Türkkan, Nejdet Sancar gibi aksiyon adamları başı çekmiştir.

Kemalizm'e olan muhalefet Tek Parti Döneminin bitişiyle yumuşamış, 1960 sonrası ise anti-komünizm milliyetçi fikriyata damgasını vurmuştur. Buna rağmen bu dönemlerde metinlere ve politikalara bakıldığı zaman Kemalizm'e olan eleştirilerin, yine büyük oranda Kemalizm'le harmanlanmış sol gruplara karşı da kullanıldığı görülecektir. Askeri darbelerin Kemalist hegemonyanın aparatları olarak üst üste kullanıldığı bu dönem aynı zamanda Türk Milliyetçilerinin de hem sol ile girilen sokak mücadeleleriyle hem de askeri darbeler neticesinde kayıplar verdiği, büyük travmalar yaşadığı bir dönemdir.

1980 Sonrası dönemde de bu travmatik süreçten sonra toparlanmaya ve Soğuk Savaş sonrası dönemin yeni konjonktürüyle karşı karşıya kalan Türk Milliyetçiliği ideolojik ve söylemsel git-gellerle yaşamıştır. Kemalist hegemonyanın militarist askeri müdahaleleri ile Türk siyasetini baskı altına aldığı 1990'lı yılların da milliyetçi siyasete etkisi olmuş, sağ kitlenin İslamcılardan beklediği Kemalist militarizmle mücadele beklentisi MHP'yi önce iktidara taşımış sonra da başka faktörlerle birleşerek iktidardan inişle AK Parti'nin bugüne kadar süren iktidarının önünü açmıştır.

Bugün itibariyle fraksiyonlara ayrılmış bir Türk Milliyetçiliğinden bahsedilebilir. Kendisine 'Türkçü' veya 'milliyetçi' diyen, hem 'Atsız' hem de 'Atatürk' sembollerini tuhaf ve çelişkili bir biçimde bir arada kullanıp, siyasal dilini baştan aşağı 27 Mayıs'tan miras kalan Kemalizm üzerine kuran ulusalcı grubun ideolojik olarak milliyetçiler arasından devşirildiği görülmektedir. Bunda Kemalistlerin kültürel hegemonyasının ve söylem üstünlüğünün çoğu 1. veya 2. Kuşak kentlilerden oluşan eğitilmiş milliyetçileri etkisi altına aldığı, milliyetçi entelektüellerin çoğunun da bu hegemonya karşısında ya teslim olduğu ya da etkisiz kaldığı bir dönem yaşanmıştır. AK Parti iktidarına karşı Kemalist reflekslerle muhalefet eden, Kemalist gazete, yazar, siyasetçi ve sosyal medya figürleriyle hareket eden hatta milliyetçilerin 'Başbuğ'u Alparslan Türkeş'in 9 Işık Kitabındaki açık "Tek Başkan Tek Meclis" hedefine rağmen CHP ve HDP ile birlikte Başkanlık Sistemine karşı çıkan bu yeni ulusalcılaştırmış milliyetçi fraksiyonun tahlil edilip çelişkilerinin ortaya konması önemlidir. Milliyetçiler arasında yaşanan bu ayrışma Kemalist hegemonya etkisindeki kadroların asimilasyonu ve MHP'den kopmasıyla sonuçlanmış, bu asimilasyon AK Parti'nin ideolojik olarak MHP'ye çok yaklaştığı, 15 Temmuz gibi tarihi bir milliyetçi halk direnişinin ortaya çıktığı dönemlerde bile geri döndürülemediği görülmüştür.

Tarihsel olarak Türk Milliyetçiliğinin, bu çalışmada da kronolojik olarak örnekleriyle birlikte sunulduğu üzere, Cumhuriyetin ilk dönemlerinden itibaren geleneksel Kemalizm karşıtı ve Batıcı-oryantalist modernleşme politikalarına karşı durmuş milliyetçi – muhafazakâr ekseninden kayan bu yeni ulusalcı çizginin analizi ayrı bir çalışmanın konusudur. Sonuç olarak Türk Milliyetçilerinin önemli ve sembol figürleri daha Atatürk hayattayken Kemalistlere karşı muhalefet etmeye başlamış ve bu muhalefet günümüze kadar konjonktürel etkilerle değişerek ve zaman zaman kendi içinde farklılaşarak devam etmiştir.

Kaynakça

Akarsu, B. (1969). *Atatürk Devrimi ve Yorumları*. Türk Dil Kurumu. Ankara.

Akçura, Y. (2016). *Üç Tarz-ı Siyaset*. Ötügen Neşriyat: İstanbul.

Akyol, T. (2008). *Ama Hangi Atatürk*. Doğan Kitap: İstanbul.

Akyol, T. (2002). *Liberalizm ve Milliyetçilik. Modern Türkiye'de Siyasî Düşünce, Milliyetçilik*, 4, 740-42. İstanbul.

Alp, T. (1936), *Kemalizm*, İstanbul: Cumhuriyet Matbaası.

- Atsız, N. (1997). Türkçülere Birinci Teklif*, *Makaleler I*. İstanbul: İrfan Yayınevi.
- Atsız, N. (1997). Milli Birlik, *Makaleler III*. İstanbul: İrfan Yayınevi.
- Atsız, N. (1997). Reha Oğuz'la Tanışma', Çanakkale'ye Yürüyüş - Türkçülüğe Karşı Haçlı Seferi İstanbul: İrfan Yayınevi
- Atsız, N. (1940:7). Türkler İçin Yabancı Kavimlerin Medeniyetine Sahip Çıkmaya Lüzum Yoktur.
- Atsız, N. (1941). *Dalkavuklar Gecesi & Z Vitamini*. Ötüken Yayınevi: İstanbul.
- Aydın Tarihi Mayıs, 1944, İstanbul.
- Ayvazoğlu, B. (2002). Tanrıdağı'ndan Hira Dağı'na Uzun İnce Yollar. *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Milliyetçilik*, 4, 541-578.
- Başgil, A.F. (1962). *Demokrasi Yolunda*. Yağmur Yayınevi: İstanbul.
- Bakirezer, G. (2002). Nihal Atsız. *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Milliyetçilik*, İletişim Yayınevi: İstanbul.
- Berkes, N. (2005). *Unutulan Yıllar*, (Yay. Haz.: Ruşen Sezer). İletişim Yayınları: İstanbul.
- Bilgin, O. (Temmuz 2017) Bir Milliyetçi Mücadele Örneği Olarak 15 Temmuz Direnişi. *Türk Yurdu*. Sayı 359.
- Bora, T., & Taşkın, Y. (2001). Sağ Kemalizm. *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce. Kemalizm*.
<http://www.hurriyet.com.tr/gundem/asiri-sag-artik-tehdit-degil-3439635>
- Cizre, Ü. (2009). Egemen İdeoloji ve Türk Silahlı Kuvvetleri: Kavramsal ve İlişkisel Bir Analiz. *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Kemalizm*, İstanbul: İletişim Yayınları, ss.156-179.
- Çalık, M. (1995). *MHP Hareketi/ Kaynakları ve Gelişimi*. Cedit Neşriyat: Ankara.
- Danişment, İ. H. (1966). *Türklük Meseleleri*. İstanbul Kitapçılık: İstanbul.
- Deliorman, A. (1978). *Tanıdığım Atsız*. Orkun Yayınları: İstanbul.
- Ertekin, O. (2009). *Cumhuriyet Döneminde Türkçülüğün Çatallanan Yolları*. İletişim Yayınları: İstanbul.
- Gökalp, Z. (1990). *Türkçülüğün Esasları*, Toker Yayınları: İstanbul.
- Gökalp, Z. (1986). *Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak*. Toker Yayınları: İstanbul.
- Gramsci, A. (1997) *Selections From the Prison Notebooks of Antonio Gramsci, Quentin Hoare* (Der.), Çev. G. Nowell Smith, New York: International Publishers.
- Güngör, E. (1981). *İslam'ın Bugünkü Meseleleri*. Ötüken Yayınevi: İstanbul.
- Güngör, E. (1992). *Kültür Değişmeleri ve Milliyetçilik*. Ötüken Yayınevi: İstanbul.
- Güngör, E. (1991). *Türk Kültürü ve Milliyetçilik*. Ötüken Yayınevi: İstanbul.
- Hürriyet. (26.10.2005). *Aşırı Sağ Artık Tehdit Değil*,
<http://www.hurriyet.com.tr/gundem/asiri-sag-artik-tehdit-degil-3439635>

- Hürriyet. (10 Şubat 2008). 411 El Kaosa Kalktı. <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/411-el-kaosa-kalkti-3439635>
- Inan, A. (1981). *A History of the Turkish Revolution and Turkish Republic*. Trans. Ahmet E. Uysal. Ankara.
- Kadioğlu, A. (1999). *Cumhuriyet İradesi, Demokrasi Muhakemesi*, Metis Yayınları: İstanbul.
- Kösoğlu, N. (2005). *Türk Milliyetçiliğinin Doğuşu ve Ziya Gökalp*. Ötüken Yayınevi: İstanbul.
- Yazıcıoğlu, S. (23 Mart 1972). "Gökalp ve duyulmamış bir eseri". Halk Klasikleri, *Cumhuriyet Gazetesi*.
- Kabaklı, A. (1990). *Temellerin Duruşması*. Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları: İstanbul.
- Kara, İ. (1986). Osmanlıcılarla Türkçüler Arasında Bir Milliyetçilik Tartışması. *Tarih ve Toplum*, 30, 57-59.
- Kafesoğlu, İ. (1970). *Türk Milliyetçiliğinin Meseleleri*. MEB Yayınevi: İstanbul.
- Neuman, L. W. (2004). *Basics of Social Research: Qualitative*.
- Öğün, S. S. (1992). *Türkiye'de Cemaatçi Milliyetçilik ve Nurettin Topçu*. Dergâh Yayınları: İstanbul.
- Sakal, F. (1999). *Ağaoğlu Ahmed Bey*. Türk Tarih Kurumu Yayınları: İstanbul.
- Tanyol, C. (1985). *Türk Edebiyatında Anılar/İnceleme ve Anılar*. Remzi Kitabevi: İstanbul.
- Topçu, N. (1997). *Yarınki Türkiye*. Dergâh Yayınları: İstanbul.
- Tunçay, M. (1981). *Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek Parti Yönetiminin Kurulması*. Yurt Yayınları: Ankara.
- Turhan, M. (1987). *Kültür Değişmeleri*. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fak. Vakfı Yayınları: İstanbul.
- Türkiye Günlüğü, (1989). Cedit Yayınları, Ankara.
- Meriç, C. (1978). *Umrandan Uygarlığa*. Ötüken Neşriyat: İstanbul.
- Yılmaz, M. (2001). Mümtaz Turhan. *Modern Türkiye'de Siyasî Düşünce Muhafazakârlık*.
- Yılmaz, M. (2001). Dündar Taşer. *Modern Türkiye'de Siyasî Düşünce Milliyetçilik*.
- Ünder, H. (2001). Atatürk İngesinin Siyasal Yaşamdaki Rolü. *Modern Türkiye'de Siyasî Düşünce*, 2, 138-155.
- Üstel, F. (2017). *İmparatorluktan Ulus-Devlete Türk Milliyetçiliği*. İletişim Yayınları: İstanbul.
- Yalçın, H. C. (18 Mayıs 1944). Bizde Türkçülük, *Tanin*.
- Yalçın, H. C. (19 Mayıs 1944). Turancılık Hareketi. *Tanin*.
- Yaşlı, F. (2009). *Kinimiz Dinimizdir: Faşizm Üzerine* (Vol. 225). Yordam Kitap.

Extended Abstract

This study attempts to analyze the objections and criticisms of the pioneering intellectual and politic figures of Turkish nationalism on the theses and policies of Kemalism and points out the reasons of these objections and criticisms since the very first years of the Republican period. In this analysis, Kemalism is not regarded as only a set of thoughts, also an official ideology that built hegemony over variety of ideologies, political parties, governments and transformed this hegemony into a tradition of bureaucratic-militarist dominance thanks to its apparatus of military, bureaucracy, media, judiciary and intellectuals. In this sense, the hegemony of Kemalism over other ideologies took place for Turkish nationalism as well and this process operated through the mechanisms of both struggles and challenges and also compromises and assimilation. In this article, the views of anti-Kemalist, Turkish nationalist intellectuals on Kemalism and its basic ideological components i.e. cultural Westernization, nation-state, new official history writing, anti-Turanism and authoritarian positivist secularism are explored chronologically by analyzing periodic changes and the conjunctural impacts. As the components of the conjunctural impact, political alliances, coups, judicial interventions, new streams of thoughts and the developments in the World affected the positions of nationalists and determined the shape of conflicts, struggles and compromises. The history of the differentiation of Turkism and Kemalism, and the social and political axis of this differentiation is discussed by analyzing the discourses of the political and ideological pioneers of Turkish nationalism. In this frame the ideas and discourses of nationalist intellectuals and politicians like Nihal Atsız, Zeki Velidi Togan, Fuad Köprülü, Ahmed Ağaoğlu, Alparslan Türkeş, Mümtaz Turhan, Necip Fazıl, Erol Güngör, Ahmet Kabaklı, Nevzat Kösoğlu and others are analyzed. The contribution of this work to the literature is holding the relationship between Turkish nationalism and Kemalism in the context of hegemonic relations. Since Kemalism is not only an ordinary one of the political ideologies like nationalism, Islamism, liberalism or socialism in Turkish context and it is hegemonic over the political ideologies in Turkey, the relationship could not occur in equal terms. This is the reason why the other political thoughts, including nationalism, should be considered on the base of the relations of hegemony, dominant vs. dominated.

The chronological subdivisions of this article are regarded as beneficial in order to understand the effects of the conjuncture on the rupture of Turkish nationalism from Kemalism. In the first part, the relationship between Turkists and Kemalists are explored and made further analysis about how these relations worsened just after a short period of time after the national struggle that united variety of political groups and pioneered by Turkists that ended up with the foundation of a new Turkish nation-state, Republic of Turkey, and a single-party regime. The reasons of the breakdowns, political differentiations and the conceptual axes are attempted to be clarified. One of the most traumatic incidents of the history of Turkish nationalism, 3rd May 1944 incidents are discussed.

In the second part, the political position of Turkish nationalists on Kemalism that managed to build a hegemony even if losing the elected government after shifting to the

multi-party political system and also the point of views on the Democratic Party Government are discussed.

In the third part, the contradictions of the Kemalism and Turkish nationalism is analyzed especially after the first Kemalist military coup happened in 1960 that built the Kemalist hegemony constitutionally. The basis of the political divisions in the era is the anti-communist influence on Turkish politics and the reaction to the rise of left as political and social movements. These lead the political atmosphere in Turkey into an undefined civil-war and nationalist had a role as the one side of this conflict.

In the fourth part, the 1980 coup that occurred after the political conflicts of 1970s and its effects on Turkish nationalists are analyzed. As all coups, 1980 coup also depended on the Kemalist ideology and discourse. In the post-coup era of 1980s and 1990s, the Turkish nationalists and, especially in late 1990s, its political establishment MHP became a key factor in terms of forming the governments as major partner of the coalitions. Also, the nationalist ideology started to divide into fractions in this era.

In the fifth part, starting from 2002, AK Party's one-party government and Erdogan's leadership started and made a political challenge against Kemalist hegemony that was never easy because of the military and judiciary interventions. During this time, the Turkish nationalists, as a result of the harsh opposition to AK Party and the cultural and political hegemony of Kemalism, divided into two fractions: Conservative-Democratic nationalism and Kemalist-civic nationalism. This division ended up with the division of MHP: MHP and Good Party (İyi Party), and the political alliances of MHP-AK Party on one side and CHP - İyi Party on the other.